

Mijn geldjaar

SEPTEMBER TOT AUGUSTUS

Een heel jaar vol vragen, keuzes en geldmissies.

12 MAANDEN / ÉÉN GELDJAAR

Geld en waarde • Keuzes • Budgetteren • Geven • Sparen • Bankieren • Rente • Beleggen • Lenen
• Belastingen • Digitale veiligheid • Eindproject

Naam: _____

Klas: _____ Schooljaar: _____

Leer het. Probeer het. Leg het uit.

Zo gebruik je dit werkboek

BEGIN HIER

Kies je route

Je docent kan elke maand drie kernactiviteiten kiezen, meer oefenen of een begeleider gebruiken voor een les op de website. U hoeft niet elke pagina in te vullen.

Laat zien hoe je denkt

Zeg, teken, schrijf of gebruik tellers. Leg je reden uit en controleer vervolgens de eventuele berekening. Een vraag stellen hoort bij het leren.

Vind je pagina terug

Elke activiteit heeft een maandcode. Gebruik de inhoud en de PDF-boekenleggers om een maand te vinden. Vink je reflectie aan als je een idee kunt uitleggen.

Onze klasafspraken

We gebruiken nepgeld en fictieve mensen. Wij respecteren verschillende antwoorden. Vanuit huis hoeft je nooit meer inkomsten, schulden, rekeningnummers, wachtwoorden of geldverhalen te delen.

Gebruik het in de klas of thuis

Lees samen een verhaal, probeer de activiteit en leg één antwoord uit. Een huisgesprek is altijd optioneel en kan in plaats daarvan ook met een klasgenoot worden gevoerd.

Jouw hele jaar

Juli en augustus kunnen zomeractiviteiten zijn of eerder worden verplaatst als je schooljaar in juni eindigt. Je docent kan de volgorde aanpassen.

Jouw geldjaar, maand voor maand

INHOUD 1/2

01 September - Geld en waarde	5
Verdiene, waarde, munten en biljetten	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
02 Oktober - Keuzes	22
Behoeften, wensen, vergelijken en opofferingskosten	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
03 November - Budgetteren	39
Inkomsten, uitgaven en elke euro een taak geven	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
04 December - Geven	56
Vriendelijkheid, goede doelen en doordacht delen	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
05 Januari - Sparen	69
Doelen, gewoonten, noodbuffers en geduld	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
06 Februari - Bankieren	82
Rekeningen, rekeningafschriften, betalingen en privacy	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	

Klik hierboven op een maand of gebruik de bladwijzers van de PDF. Je leerkracht kiest de pagina's voor jouw klas.

Jouw geldjaar, maand voor maand

INHOUD 2/2

07 Maart - Rente	95
Spaarrente, leenkosten en samengestelde groei	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
08 April - Beleggen	110
Bedrijven, fondsen, spreiding, risico en tijd	
Online werkbladen: 4 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
09 Mei - Lenen	129
Leningen, schulden, totale terugbetaling en verantwoorde keuzes	
Online werkbladen: 1 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
10 Juni - Belastingen en samenleving	142
Publieke voorzieningen, gezamenlijke budgetten en afwegingen	
Online werkbladen: 2 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
11 Juli - Digitaal geld	157
Oplichting, abonnementen, online winkelen en controleren	
Online werkbladen: 3 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	
12 Augustus - Geldhelden-eindproject	174
Een praktisch geldsysteem plannen, aanpassen, uitleggen en presenteren	
Online werkbladen: 0 Kernactiviteiten + extra activiteiten per maand	

Klik hierboven op een maand of gebruik de bladwijzers van de PDF. Je leerkracht kiest de pagina's voor jouw klas.

September

Geld en waarde

THEMA 01 | SEP

Wat maakt geld nuttig en hoe kunnen mensen het verdienen?

Kern: Verdienen, waarde, munten en biljetten

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

SEP-01 Ontdekken: De reis van een biljet van €10	6
SEP-02 Oefenen: Wie maakte dit mogelijk?	7
SEP-03 Toepassen: Speur naar prijs en wisselgeld	8
SEP-04 Extra: Maak het bedrag	9
SEP-05 Extra: Het ruilprobleem	10
SEP-06 Extra: Hetzelfde voorwerp, andere waarde	11
SEP-07 Extra: Schat voordat je betaalt	12
SEP-08 Extra: De vormen van geld	13
SEP-09 Extra: Waarde zonder prijs	14
SEP-10 Missie: De Geldhelden-klassenmarkt	15

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Waar komt geld vandaan?; Start een klein bedrijf

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

De reis van een biljet van €10

SEP-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit dat met geld goederen en diensten kunnen worden betaald, prijzen kunnen worden weergegeven en voor later kunnen worden bewaard.

Fictief verhaal: Een bakker bakt brood. Een klant wil één brood. De winkelprijs is €3,-. De klant betaalt met een biljet van €10. Teken de mensen, het werk, het brood en de betaling op volgorde.

Woorden om te gebruiken: geld, ruilen, prijs, waarde

- 1 Teken pijlen tussen bakker, brood, klant en prijs van €3.

- 2 De klant heeft €10 en koopt brood voor €3. Hoeveel blijft er over?

- 3 Omcirkel één: geld is nuttig omdat iedereen dezelfde ruil moet willen / het kan als betaalmiddel worden geaccepteerd.

- 4 Noem iets waardevols dat niet wordt gekocht of verkocht.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Wie maakte dit mogelijk?

SEP-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Koppel verdienen aan werk dat iemand helpt, en maak onderscheid tussen betaald werk, geschenken en onbetaalde zorg.

Fictief verhaal: Match: een bakker bakt brood; een buschauffeur verzorgt een rit; een bibliothecaris helpt mensen boeken te vinden. Sorteert nu nog drie andere gebeurtenissen: een arbeider krijgt loon, een kind krijgt €5 als verjaardagscadeau en een buurman helpt gratis.

Woorden om te gebruiken: verdienen, inkomsten, dienst, bijdrage

1 Luciferbakker → brood, chauffeur → reis, bibliothecaris → boektoegang.

2 Soort: loon voor een dienst, verjaardag €5, buurman gratis helpen.

3 Schrijf hoe een schoonmaker of verzorger andere mensen helpt.

4 Waarom is “onbetaald” niet hetzelfde als “onbelangrijk”?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Speur naar prijs en wisselgeld

SEP-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Lees een prijs, vergelijk twee prijzen en bereken het wisselgeld.

Fictief verhaal: Notitieboekje €3,50. Potlood €1,25. Stickervel €2,75. Je hebt €10. Vergelijk notitieboekje+potlood met notitieboekje+stickers en bereken het verschil voor één aankoop.

Woorden om te gebruiken: prijs, kosten, wisselgeld, vergelijken

1 Koop notitieboekje en potlood. Wat is het totaal?

2 Betaal €10. Welke verandering?

3 Koop in plaats daarvan een notitieboekje en stickervel. Welk paar kost meer en hoeveel?

4 Noem één niet-prijsvraag voordat je een notitieboekje koopt.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Maak het bedrag

SEP-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Herken fictieve munten en bankbiljetten en combineer ze om een klein bedrag te maken en te controleren.

Fictief verhaal: Beschikbare speelmunten: 5c, 10c, 20c, 50c, €1 en €2. Stel €1,75 op twee verschillende manieren samen. Tel €2 + 50c + 20c op en laat één manier zien om precies €1,30 te betalen.

Woorden om te gebruiken: munt, biljet, bedrag, totaal

- 1 Verdien €1,75 met twee verschillende sets tokens.

- 2 Je houdt €2, €0,50 en €0,20 in je bezit. Wat is het totaal?

- 3 Een potlood kost €1,30. Laat één manier zien om het precies te betalen.

- 4 Waarom kunnen twee verschillende stapels munten hetzelfde bedrag waard zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het ruilprobleem

SEP-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit waarom direct ruilen moeilijk is en hoe geld dat iedereen accepteert het ruilen makkelijker maakt.

Fictief verhaal: Je hebt brood en wil een stripverhaal. De stripeigenaar wil een appel. Een appeleigenaar wil jouw brood. Probeer de twee ruilstappen. Stel je dan voor dat iedereen dezelfde speelmunt accepteert: verkoop je brood voor een munt en koop dan de strip.

Woorden om te gebruiken: ruilen, ruilen, geld, afspreken

1 Beschrijf de twee ruilstappen waarmee je een stripverhaal krijgt.

2 Beschrijf het verkopen en kopen met een geaccepteerde munt.

3 Waarom kan geld helpen, ook al bestaan beide routes uit twee stappen?

4 Wat gebeurt er als de stripeigenaar je munt weigert?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Hetzelfde voorwerp, andere waarde

SEP-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een vaste prijs en de waarde van een persoon kunnen verschillen, omdat waarde afhangt van wie iets nodig heeft en wanneer.

Fictief verhaal: Paraplu €4, zaklamp €3, waterfles €1. Situaties: een regenachtige dag, een stroomstoring en een warme wandeling. Koppel elk voorwerp aan de situatie waarin het het nuttigst is. Leg uit wat er verandert als de situatie verandert, maar de prijs gelijk blijft.

Woorden om te gebruiken: waarde, prijs, waard, nuttig

- 1 Combineer paraplu, zaklamp en waterfles met regenachtige dagen, stroomuitval en warme wandelingen.

- 2 De prijs van de paraplu is €4,- op een droge dag en op een regenachtige dag. Wat verandert?

- 3 Geef een voorbeeld waarbij een goedkoop artikel zeer waardevol is.

- 4 Is de duurste keuze altijd de beste? Leg het in één regel uit.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Schat voordat je betaalt

SEP-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Schat een totaal door prijzen af te ronden en controleer of een vast bedrag voldoende is voordat je de exacte kosten berekent.

Fictief verhaal: Prijzen: €1,90, €3,10 en €2,95. Rond elk getal af op de dichtstbijzijnde euro om het totaal te schatten, beslis of een token van €10 voldoende is en bereken vervolgens het exacte totaal en het wisselgeld.

Woorden om te gebruiken: schatten, ronde, genoeg, totaal

- 1 Rond €1,90, €3,10 en €2,95 af op de dichtstbijzijnde euro en tel deze bij elkaar op.

- 2 Lijkt €10 genoeg voor alle drie?

- 3 Zoek nu het exacte totaal en het wisselgeld vanaf €10.

- 4 Wanneer is een schatting goed genoeg en wanneer heb je de exacte prijs nodig?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De vormen van geld

SEP-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Beschrijf hoe geld verschillende vormen heeft aangenomen en waarom nuttig geld breed geaccepteerd, duurzaam en gemakkelijk te tellen is.

Fictief verhaal: In stad A accepteren winkels munten en biljetten. In stad B accepteren mensen schelpen die zij kunnen tellen. Reizigers brengen een zoutblok en een ijsblok mee. Vergelijk wat elke stad accepteert, hoe lang het materiaal meegaat en hoe makkelijk je het kunt tellen of verdelen. Dit zijn verzonnen steden, geen historische tijdlijn.

Woorden om te gebruiken: vorm, aanvaard, blijvend, telbaar

1 Welke betalingsvormen worden geaccepteerd in stad A en stad B?

2 Kan een granaat nuttig geld zijn in stad B? Uitleggen.

3 Waarom is een smeltend ijsblok moeilijk te bewaren voor later?

4 Noem twee nuttige eigenschappen van een betaalformulier.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Waarde zonder prijs

SEP-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Herken waardevolle dingen die niet worden gekocht of verkocht, en dat geldt de prijs meet, en niet de waarde van een persoon.

Fictief verhaal: Kaarten: notitieboekje €3, hulp van een vriend, een bal €5, een schoon park, een vriendelijk woord. Sorteert ze in 'heeft een prijs' en 'waardevol zonder prijs' en voeg er vervolgens één van jezelf aan elke kant toe.

Woorden om te gebruiken: waarde, onbetaalbaar, aandacht, waard

- 1 Soort: notitieboekje €3, hulp van een vriend, een bal €5, een schoon park, een vriendelijk woord.

- 2 Welke van deze heeft geen prijskaartje?

- 3 Voeg zelf een waardevol ding toe dat geen geld kost.

- 4 Waarom is meer geld hebben niet hetzelfde als een beter mens zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De Geldhelden-klassemarkt

SEP-10 | 1/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Verdienen en ruilen uitleggen, een bedrag maken, een totaal berekenen en wisselen, en prijs van waarde onderscheiden.

Fictief verhaal: Alex verdient €10 voor een afgesproken taak in een fictieve winkel. Alex koopt een notitieboekje voor €3,50 en een potlood voor €1,25. Een vriend helpt Alex gratis de boeken te dragen. Al het geld en de mensen in dit verhaal zijn fictief.

Woorden om te gebruiken: verdienen, ruilen, prijs, waarde, wisselgeld

1 Hoe heeft Alex de €10 verdiend, en waarin verschilt verdienen van een geschenk?

2 Wat is de totaalprijs van het notitieboekje en het potlood?

3 Toon munten die dat totaal precies kunnen betalen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De Geldhelden-klassemarkt

SEP-10 | 2/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Verdienen en ruilen uitleggen, een bedrag maken, een totaal berekenen en wisselen, en prijs van waarde onderscheiden.

Fictief verhaal: Alex verdient €10 voor een afgesproken taak in een fictieve winkel. Alex koopt een notitieboekje voor €3,50 en een potlood voor €1,25. Een vriend helpt Alex gratis de boeken te dragen. Al het geld en de mensen in dit verhaal zijn fictief.

Woorden om te gebruiken: verdienen, ruilen, prijs, waarde, wisselgeld

- 4 Welk wisselgeld moet Alex ontvangen vanaf €10? Controleer door totaal en wisselgeld op te tellen.

- 5 Heeft de onbetaalde hulp van de vriend waarde? Uitleggen.

- 6 Zijn stickers automatisch nuttiger dan een potlood omdat ze duurder zijn? Geef een reden.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Waar komt geld vandaan?

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Verbind betaald werk met waarde en onderscheid verdienen, cadeaus en onbetaalde hulp.

Fictief verhaal: Een bakker maakt brood waarmee een klant zich kan voeden. Een buschauffeur helpt mensen te reizen. Een bibliothecaris helpt mensen boeken te vinden. Iemand kan betaald worden voor afgesproken werk. Een cadeau krijg je zonder die ruil. Nuttige hulp kan ook onbetaald zijn.

BAKKER: ETEN**CHAUFFEUR: REIZEN****BIBLIOTHECARIS: BOEKEN**

- 1 Trek een lijn van elk beroep naar wat het oplevert: bakker, chauffeur, bibliothecaris; eten, reizen, boeken vinden.

- 2 Schrijf bij elke gebeurtenis V voor verdiend loon, C voor cadeau of H voor onbetaalde hulp: betaald werken in een winkel; verjaardagsgeld; gratis een gezamenlijke klas opruimen; betaald zorgwerk; gratis een vriend helpen; cadeau voor een feestdag.

Open de bijbehorende les online

Waar komt geld vandaan?

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Teken één beroep. Schrijf erbij welke behoefte het vervult of welk probleem het helpt oplossen. Leg uit of hulp waardevol kan zijn als niemand wordt betaald.

- 4 Je kunt geld verdienen wanneer... Maak de zin af.

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Begin een klein bedrijfje

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Omzet en vereenvoudigde winst berekenen en daarna een prijs en klantwaarde voor een nieuw product bedenken.

Fictief verhaal: Een klas kraampje verkoopt acht bekers fictieve limonade voor €2 per stuk. Ingrediënten kosten samen €5. Neem voor deze rekensom aan dat er geen andere kosten zijn.

8 BEKERS**€2 PER STUK****KOSTEN €5**

1 Bereken de totale omzet van acht bekers.

2 Trek de genoemde kosten voor ingrediënten af. Wat is de vereenvoudigde winst?

Open de bijbehorende les online

Begin een klein bedrijfje

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Bedenk een tweede klein product: noem één kostenpost, een prijs die een klant kan accepteren, de winst per verkoop en waarom het product de klant helpt.

- 4 Waarom is omzet niet hetzelfde als winst?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Mijn terugblik op september

SEP | TERUGBLIK

Wat maakt geld nuttig en hoe kunnen mensen het verdienen?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: keuzes. Welke vraag helpt je kiezen tussen twee nuttige voorwerpen?

Oktober Keuzes

THEMA 02 | OCT

Hoe maak ik een keuze die bij de situatie past?

Kern: Behoeften, wensen, vergelijken en opofferingskosten

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

OCT-01 Ontdekken: Nodig, gewenst of hangt het ervan af?	23
OCT-02 Oefenen: Het echte prijskaartje	24
OCT-03 Toepassen: De keuze die je laat liggen	25
OCT-04 Extra: Zet ze op volgorde	26
OCT-05 Extra: Vier manieren om hetzelfde te krijgen	27
OCT-06 Extra: Slaap er een nachtje over	28
OCT-07 Extra: Vraag voordat je kiest	29
OCT-08 Extra: De kosten van je tijd	30
OCT-09 Extra: Een keuze voor iedereen	31

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Noodzaak, wil... of het hangt ervan af?; Zoek de advertentie; Ontworpen om ervoor te zorgen dat je het wilt

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Nodig, gewenst of hangt het ervan af?

OCT-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit hoe context een prioriteit verandert.

Fictief verhaal: Deel water, een geschikte winterjas, merksportschoenen, een telefoon, een buskaartje en een verjaardagstaart in. Kies bij elk NODIG, GEWENST of HANGT ERVAN AF. Bedenk één situatie die een antwoord verandert.

Woorden om te gebruiken: behoefte, wens, hangt ervan af, prioriteit

- 1 Kies voor water nodig/gewenst/hangt ervan af en schrijf "omdat..."

- 2 Doe hetzelfde voor een winterjas en merksneakers.

- 3 Doe hetzelfde voor een telefoon.

- 4 Welke informatie zou je kunnen helpen beslissen over de telefoon?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het echte prijskaartje

OCT-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk de volledige prijzen inclusief extra's en identificeer wat er naast het aantal belangrijk is.

Fictief verhaal: Aanbieding A: een spel van €12 plus €3 bezorgkosten. Aanbieding B: hetzelfde spel voor €14 als je het ophaalt. Aanbieding C: leen het voor €0 bij de bibliotheek en breng het volgende week terug. Vergelijk geld, tijd en eigendom.

Woorden om te gebruiken: kosten, totaal, vergelijking, kwaliteit

1 Totaal A en B.

2 Welke betaalde optie kost minder en hoeveel?

3 Noem één voordeel en één limiet van C.

4 Geef aan welke je zou kiezen voor een project van één week en waarom.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De keuze die je laat liggen

OCT-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Noem de opportunitykosten van een beslissing in gewone taal.

Fictief verhaal: Museumticket €8. Kunstpakket €7. Picknick ingrediënten €2. Kies een plan dat past, en benoem wat je uitstelt.

Woorden om te gebruiken: afweging, opofferingskosten, doel

1 Passen museum + kunstpakket in €10?

2 Zoek twee combinaties die passen.

3 Wat kun je nu niet kopen als je kiest voor museum + picknick?

4 Wat zou je beslissing kunnen veranderen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Zet ze op volgorde

OCT-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Rangschik verschillende fictieve wensen en behoeften op prioriteit en leg de volgorde uit als niet alles past.

Fictief verhaal: Artikelen: buskaartje €2, warme handschoenen €4, stripverhaal €3, waterfles €1, stickerset €2, lunchpakket €3. Je kunt vandaag alleen je top drie krijgen. Rangschik ze alle zes, markeer de lijn na drie en zeg wat er verandert op een erg koude dag.

Woorden om te gebruiken: prioriteit, op volgorde zetten, eerst, wachten

- 1 Rangschik de zes items van meest naar minst urgent voor een normale schooldag.

- 2 Trek een lijn na je top drie.

- 3 Welk item gaat omhoog als de dag erg koud is?

- 4 Waarom heeft je je laatste item als laatste geplaatst?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vier manieren om hetzelfde te krijgen

OCT-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk kopen, lenen, verdienen en delen als manieren om in dezelfde behoefte te voorzien, waarbij geld, tijd en eigendom tegen elkaar worden afgewogen.

Fictief verhaal: Voor een toneelstuk in de klas is een kostuum nodig. Mogelijkheden: kopen voor €10; lenen voor €0 en teruggeven; maken van restmateriaal voor €2 plus tijd; of één kostuum met twee personen delen. Noteer voor elke mogelijkheid geld en tijd. Kies vervolgens een aanpak voor een eenmalig toneelstuk en voor een wekelijkse club.

Woorden om te gebruiken: mogelijkheid, lenen, maken, delen

1 Vul geld en tijd in voor kopen, lenen, maken en delen.

2 Welke kost het minste geld?

3 Wat is het beste voor eenmalig spelen, en waarom?

4 Wanneer zou lenen een slechte keuze zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Slaap er een nachtje over

OCT-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vertel een weloverwogen keuze van een impulskeuze en gebruik een simpele pauze-en-check voordat je een beslissing neemt.

Fictief verhaal: Speelgoed kost "€6, alleen vandaag!"; hetzelfde speeltje kost morgen €6. Gebruik drie vragen - heb ik het nodig, heb ik er al een, wil ik het morgen nog steeds - om te beslissen of ik het wil kopen, wachten of overslaan.

Woorden om te gebruiken: impuls, pauzeren, controleren, beslissen

- 1 Een speeltje kost vandaag €6 en morgen €6. Verandert "alleen vandaag" de prijs?

- 2 Schrijf de drie pauzevragen op.

- 3 Voor een gadget van €6 die je al bezit, kies je kopen, wachten of overslaan.

- 4 Waarom kan een dag wachten een betere keuze zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vraag voordat je kiest

OCT-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stel nuttige vragen die tot een betere keuze leiden, in plaats van alleen op uiterlijk of een advertentie te kiezen.

Fictief verhaal: Rugzakken: een opvallende van €9 en een eenvoudige, stevige van €8. Volgens de informatie gaat de eenvoudige rugzak langer mee. Bedenk drie vragen, kies daarna een rugzak voor dagelijks schoolgebruik en leg uit waarom alleen het uiterlijk niet genoeg is.

Woorden om te gebruiken: vraag, kwaliteit, alternatief, kiezen

- 1 Twee rugzakken: helder €9, effen en stevig €8. Welke gaat beter mee als de aantekeningen dat zeggen?

- 2 Noem drie vragen die je moet stellen voordat je een keuze maakt.

- 3 Welke zou jij kiezen voor dagelijks gebruik op school, en waarom?

- 4 Waarom is "het ziet er mooi uit" op zichzelf niet genoeg?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De kosten van je tijd

OCT-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Noem de opportunitykosten van een keuze over tijd, en niet alleen over geld, voor één middag.

Fictief verhaal: Je hebt vanmiddag drie blokken van 30 minuten en vijf activiteiten: een model afmaken, buiten spelen, helpen bij het opzetten van een kermis, lezen, opruimen. Kies er drie, noem de twee die je opgeeft en schrijf één afwegingszin.

Woorden om te gebruiken: tijd, afweging, kiezen, laten liggen

- 1 Je hebt drie blokken van 30 minuten en vijf activiteiten. Kies er drie.

- 2 Welke twee heb je opgegeven?

- 3 Wat verandert er als een vriend hulp nodig heeft bij het opzetten van de beurs?

- 4 Afsluiten: "Als ik ____ kies, geef ik voorlopig ____ op."

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een keuze voor iedereen

OCT-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Maak op een eenvoudige manier een eerlijke groepskeuze als mensen verschillende dingen prefereren.

Fictief verhaal: De klas kiest één gezamenlijke leuke activiteit: voorlezen, een extra buitenspel of tekenen. Tel de fictieve stemmen, bepaal de winnaar en kies een eerlijke aanpak als de stemmen gelijk zijn.

Woorden om te gebruiken: eerlijk, groep, stemmen, compromis

1 Tally een fictieve stem voor drie lekkernijen.

2 Welke heeft gewonnen, en met hoeveel?

3 Als de stemmen staken, noem dan een eerlijke manier om te beslissen.

4 Waarom is "om de beurt" eerlijk over meerdere weken?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Nodig, willen... of hangt het ervan af?

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Uitleggen waarom iets nodig of gewenst kan zijn afhankelijk van de situatie.

Fictief verhaal: Een klas kiest wat belangrijk is voor een uitstapje in de regen. Op de lijst staan water, een warme jas, een mooie badge en een buskaartje.

WATER

WARME JAS

MOOIE BADGE

- 1 Zet water, een warme jas en een mooie badge bij NODIG, WILLEN of HANGT ERVAN AF. Leg één keuze uit.

- 2 Een buskaartje is nodig als het uitstapje te ver is om te lopen. Wat verandert als de bestemming naast de school ligt?

Open de bijbehorende les online

Nodig, willen... of hangt het ervan af?

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Een klasgenoot noemt een telefoon nodig. Noem een situatie waarin dat kan kloppen.

- 4 Welke vraag helpt je voordat je iets koopt?

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Spot de reclame

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een reclame herkennen en rustig een vraag stellen voordat je iets wilt kopen.

Fictief verhaal: Een verzonnen speelgoedposter zegt “Alleen vandaag! Iedereen wil de Glimraket!” in felle kleuren. Een gewone winkelkaart zegt alleen “Speelgoedraket, €12.”

FELLE KLEUREN**ALLEEN VANDAAG****IEDEREEN WIL HET**

1 Welke kaart probeert je sterker over te halen? Noem twee aanwijzingen.

2 Vertelt “iedereen wil het” of het speelgoed voor jou nuttig is? Leg uit.

Open de bijbehorende les online

Spot de reclame

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Schrijf één vraag op voordat je het speelgoed van €12 koopt.

- 4 Wat kun je doen als een reclame je iets snel laat willen?

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Zo gemaakt dat jij het wilt

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Sponsoring, haast en een vooraf aangevinkte extra in fictieve marketing herkennen.

Fictief verhaal: Een fictieve creator zegt “Ik ben dol op deze drinkset van €12!” met een klein label “reclame”. Bij het afrekenen staat een extra van €3 vooraf aangevinkt en loopt een afteller.

KLEIN LABEL “RECLAME”

ARTIKEL €12

+ €3 AANGEVINKT

1 Waaraan zie je dat de creator betaald kan zijn?

2 Wat is de volledige afrekenprijs als de extra aangevinkt blijft?

Open de bijbehorende les online

Zo gemaakt dat jij het wilt

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Noem twee ontwerpkeuzes die haast maken en schrijf één pauzeregel op.

- 4 Hoe kan een bedrijf geld verdienen aan jouw aandacht voordat je iets koopt?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op oktober

OCT | TERUGBLIK

Hoe maak ik een keuze die bij de situatie past?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: budgetteren. Hoe plan je meerdere keuzes met een vast bedrag?

November Budgetteren

THEMA 03 | NOV

Hoe geeft een plan elke euro een nuttige taak?

Kern: Inkomsten, uitgaven en elke euro een taak geven

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

NOV-01 Ontdekken: Geef elke euro een taak	40
NOV-02 Oefenen: Een verrassing in het plan	41
NOV-03 Toepassen: Gepland en werkelijk	42
NOV-04 Extra: Vaste en flexibele kosten	43
NOV-05 Extra: Eerst behoeften, dan wensen	44
NOV-06 Extra: Laat het een week meegaan	45
NOV-07 Extra: Twee plannen, hetzelfde geld	46
NOV-08 Extra: Als je inkomsten veranderen	47
NOV-09 Extra: Schrappen, houden of ruilen	48

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Drie potten: uitgeven, sparen, delen; Geef elke euro een baan; Je eerste maand op jezelf

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Geef elke euro een taak

NOV-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stel een evenwichtige fictieve begroting op.

Fictief verhaal: Je fictieve project ontvangt €30. Het plan reserveert €12 voor materialen, €8 voor vervoer, €5 voor een doel en €5 voor verrassingen. Controleer of de bedragen samen het budget vormen.

Woorden om te gebruiken: inkomsten, uitgave, budget, saldo

1 Voeg de vier taken toe.

2 Inkomen €30 minus geplande banen = ?

3 Verplaats €2 van materialen naar doel; schrijf de nieuwe bedragen en het totaal op.

4 Leg één reden uit voor het aanhouden van een buffer.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een verrassing in het plan

NOV-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Herzie een begroting zonder te doen alsof er extra geld verschijnt.

Fictief verhaal: Begin met het plan van €30. Een reparatie kost €3. Daarna kost het vervoer €2 meer dan gepland. Pas het plan aan met dezelfde €30; er zijn geen nieuwe inkomsten.

Woorden om te gebruiken: buffer, flexibel, vast, aanpassen

1 Een reparatie kost €3: waar haal je dat geld vandaan?

2 Wat blijft er in de buffer achter?

3 Transport stijgt ook met €2: stel een geldig plan voor.

4 Geef aan wat je wilt beschermen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Gepland en werkelijk

NOV-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Lees een eenvoudig verslag en leer zonder verwijten van een verschil.

Fictief verhaal: Begin met €20 in een bestedingsenvelop. Geef €3 uit aan een tussendoortje, €5 aan een notitieboekje en €4 aan een bus. Verplaats €4 naar een aparte doelenvelop; het is nog steeds jouw geld. De snack was gepland voor €2. Registreer beide envelopsaldi en vergelijk het plan met de werkelijkheid.

Woorden om te gebruiken: transactie, werkelijk, verschil, categorie

- 1 Begin met €20 in de bestedingsenvelop en trek daar €3, €5, €4 van af, en verplaats vervolgens €4 naar een aparte doelenvelop. Vul na elke stap het bestedingssaldo in.

- 2 Wat zit er nog in de bestedingsenvelop? Hoeveel zit er in de doelenvelop?

- 3 Het snackplan was €2. Met hoeveel hebben de werkelijke uitgaven dit overschreden?

- 4 Schrijf één rustige verandering op voor de volgende keer.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vaste en flexibele kosten

NOV-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Sorteert de uitgaven in vaste kosten die hetzelfde blijven en flexibele kosten die kunnen veranderen, en kijk waarom het verschil belangrijk is voor een plan.

Fictief verhaal: Kaarten: wekelijkse clubbijdrage €3, buspas €4, snacks, kunstbenodigdheden, iets lekkers. Sorteert ze allemaal in vast of flexibel, en markeer de twee die het gemakkelijkst te veranderen zijn als het geld krap is.

Woorden om te gebruiken: vast, flexibel, kosten, indelen

- 1 Sorteert op vast of flexibel: clubtarief €3, buspas €4, snacks, kunstbenodigdheden, iets lekkers.

- 2 Welke twee zijn het gemakkelijkst te wisselen als het geld krap is?

- 3 Waarom zijn vaste kosten moeilijker snel te wijzigen?

- 4 Geef één vaste en één flexibele eigen kostenpost.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Eerst behoeften, dan wensen

NOV-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Fondsbehoeften vóór behoeften bij het opstellen van een begroting, en gebruik vervolgens wat er overblijft voor behoeften.

Fictief verhaal: Inkomen €12. Items: lunch €4, bus €3, stripverhaal €3, sticker €2, extra tussendoortje €2. Financier eerst de behoeften en kies vervolgens wensen die passen bij wat overblijft.

Woorden om te gebruiken: behoefte, wens, eerst, overblijven

- 1 Vanaf €12, eerst lunch €4 en bus €3 financieren. Hoeveel blijft er over?

- 2 Kies wensen die bij de rest passen.

- 3 Wat kan er gebeuren als je de strip en sticker vóór de lunch koopt?

- 4 Waarom eerst de behoeften financieren?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Laat het een week meegaan

NOV-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Verspreid een klein wekelijks inkomen over de dagen, zodat het blijft hangen, in plaats van het allemaal in één keer uit te geven.

Fictief verhaal: Je krijgt €7 voor zeven dagen. Besteedkaarten: drankje €1, snack €1, stripverhaal €3. Plan elke dag zo dat je genoeg geld hebt, en test vervolgens wat er gebeurt als je op maandag €5,- uitgeeft.

Woorden om te gebruiken: wekelijks, spreiden, dagelijks, meegaan

- 1 Je hebt €7 voor zeven dagen. Plan een uitgave voor elke dag, zodat deze lang meegaat.

- 2 Als je op maandag €5 uitgeeft, hoeveel blijft er dan over voor de overige zes dagen?

- 3 Is dat genoeg voor een drankje van €1 per dag?

- 4 Waarom kan het verspreiden van geld helpen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Twee plannen, hetzelfde geld

NOV-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk twee budgetten voor hetzelfde inkomen en beoordeel welke het beste aansluit bij een gesteld doel.

Fictief verhaal: Beide plannen gebruiken €20. Plan A: materialen €14, doel €2, buffer €4. Plan B: materialen €8, doel €8, buffer €4. Doel: het project afmaken EN sparen voor een reis. Beoordeel welk plan beter past.

Woorden om te gebruiken: vergelijken, plan, doel, passen

1 Betekenen beide plannen in totaal €20?

2 Welk plan draagt meer bij aan het reisdoel?

3 Wat past beter bij "het project afmaken EN sparen voor de reis"?

4 Waarom kunnen twee geldige plannen nog steeds verschillen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Als je inkomsten veranderen

NOV-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Herzie een begroting wanneer het inkomen daalt of stijgt, en beslis wat je wilt beschermen, bezuinigen of toevoegen.

Fictief verhaal: Startplan (€20): materialen €10, transport €5, doel €3, buffer €2. Het eerste inkomen daalt naar €16; dan stijgt het naar €24. Herzie het plan elke keer en zeg wat je beschermt.

Woorden om te gebruiken: inkomsten, schrappen, optellen, beschermen

- 1 Het inkomen daalt van €20 naar €16. Op welke €4 snijd jij, en waarom?

- 2 Herschrijf het plan tot een totaal van €16.

- 3 Het inkomen stijgt in plaats daarvan naar €24. Waar gaat de extra €4,- naartoe?

- 4 Wat beschermd je in beide gevallen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Schrappen, houden of ruilen

NOV-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Breng een plan in evenwicht dat boven het budget begint door items te verwijderen, te behouden of te ruilen.

Fictief verhaal: Inkomsten €10. Wensenlijst: kunstpakket €6, snack €2, stripverhaal €3, sticker €2; samen €13. Schrap of ruil voorwerpen om op €10 of minder uit te komen. Behoud wat het belangrijkste is voor je doel.

Woorden om te gebruiken: boven het budget, schrappen, houden, ruilen

1 Voeg het verlanglijstje toe. Hoeveel is het meer dan €10?

2 Knip of ruil items om €10 of minder te bereiken.

3 Welk item heeft je bewaard en waarom?

4 Waarom het plan in evenwicht brengen voordat je geld uitgeeft?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Drie potjes: uitgeven, sparen, delen

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een eenvoudig plan maken met potjes voor uitgeven, sparen en vrijwillig delen.

Fictief verhaal: Cash heeft negen fictieve speelmunten. Een klein boek kost nu 3 munten. Voor een toekomstige tekenkist moet hij sparen. Delen met een klasproject is een vrije keuze.

UITGEVEN**SPAREN****DELEN**

- 1 Doe 3 munten bij UITGEVEN, 4 bij SPAREN en 2 bij DELEN. Hoeveel munten hebben een taak?

- 2 Het boek kost 3 munten. Uit welk potje kan Cash betalen?

Open de bijbehorende les online

Drie potjes: uitgeven, sparen, delen

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Mag Cash ook 0 munten bij DELEN kiezen en toch een goed plan maken? Leg uit.

- 4 Waarvoor kan het potje SPAREN dienen?

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Geef elke euro een taak

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een sluitend plan voor een fictief project van €20 maken en aanpassen.

Fictief verhaal: Je groep heeft €20 voor een leeshoek. Het plan is €8 voor boeken, €5 voor een lamp, €4 sparen voor later en €3 voor een verrassing.

BOEKEN €8

LAMP €5

SPAREN €4 + BUFFER €3

- 1 Tel de vier taken op. Heeft elke euro een taak zonder boven €20 uit te komen?

- 2 Een vervangend lampje kost €2. Gebruik de buffer. Hoeveel blijft daarin over?

Open de bijbehorende les online

Geef elke euro een taak

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 In een aparte versie van het oorspronkelijke plan kost de lamp €7 in plaats van €5. Begin opnieuw met €20. Laat één verstandig sluitend plan zien.

- 4 Welke taak beschermde je, en waarom?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Je eerste maand op jezelf

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een fictief maandplan sluitend maken en na een verrassing aanpassen.

Fictief verhaal: Een fictief inkomen is €1.200. Plan: huur €600, eten €200, vervoer €100, telefoon €40, buffer €100 en vrije tijd €160. Dit zijn verzonden prijzen, geen claim over echte woonkosten.

INKOMEN €1.200

NODIG €940

BUFFER €100 + VRIJ €160

- 1 Tel alle geplande taken op. Past het plan binnen €1.200?

- 2 Een reparatie kost €80. Pas het plan aan zonder boven het inkomen uit te komen. Laat zien wat veranderde.

Open de bijbehorende les online

Je eerste maand op jezelf

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

3 Welke taken bescherm je als eerste, en waarom?

4 Waarom is een buffer nuttig, ook bij een sluitend plan?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op november

NOV | TERUGBLIK

Hoe geeft een plan elke euro een nuttige taak?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: geven. Hoe neem je iemand helpen op in een geldplan?

December Geven

THEMA 04 | DEC

Hoe kunnen we doordacht helpen, met geld, tijd of aandacht?

Kern: Vriendelijkheid, goede doelen en doordacht delen

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

DEC-01 Ontdekken: Geven is meer dan munten	57
DEC-02 Oefenen: Een vriendelijk verzoek, een zorgvuldige controle	58
DEC-03 Toepassen: Plan een goede daad met de klas	59
DEC-04 Extra: Het deel om te delen	60
DEC-05 Extra: Laat de gift bij de behoefte passen	61
DEC-06 Extra: Vriendelijk en eerlijk	62
DEC-07 Extra: Tijd als cadeau	63
DEC-08 Extra: Veel kleine giften	64
DEC-09 Extra: Heeft het geholpen?	65

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De vriendelijkheidsmunt

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Geven is meer dan munten

DEC-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Identificeer nuttige manieren om bij te dragen waarvoor geen geld nodig is.

Fictief verhaal: Een jongere leerling wil een leespartner. Een plank moet samen met een volwassene worden gerepareerd. Een school vraagt om gebruikte boeken. Bij een project wordt geld gevraagd voor benodigheden. Wat biedt tijd, vaardigheden, goederen of geld? Vraag de ontvanger wat nuttig is.

Woorden om te gebruiken: geven, tijd, vaardigheid, vriendelijkheid

- 1 Sorteert vier kaarten in geld/tijd/goederen/vaardigheid.

- 2 Een bibliotheek heeft boeken nodig, geen extra versieringen. Welk aanbod helpt het meest?

- 3 Schrijf één vraag op die je moet stellen voordat je helpt.

- 4 Teken een klasbijdrage van nul euro.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een vriendelijk verzoek, een zorgvuldige controle

DEC-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Evalueer een fictief donatieverzoek voordat je handelt.

Fictief verhaal: Poster A: "Boekeninzameling op school, vrijdag; vraag de genoemde leerkracht welke titels nodig zijn." Poster B: "Dringend! Stuur nu geld naar deze persoonlijke rekening, anders missen kinderen hun kans." Bepaal wat je via een aparte weg kunt controleren. Verstuur geen gegevens.

Woorden om te gebruiken: goed doel, bewijs, controleren via een aparte weg, privacy

1 Waar is de hulp volgens elke poster voor bedoeld?

2 Welke gegevens kunt je onafhankelijk verifiëren?

3 Moet een kind betalingsgegevens meesturen? Uitleggen.

4 Schrijf een respectvol antwoord dat de actie onderbreekt.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Plan een goede daad met de klas

DEC-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Maak een klein, haalbaar plan met toestemming, rollen en een manier om te ontdekken of het heeft geholpen.

Fictief verhaal: Een leeshoek op school heeft duidelijke labels nodig. De klas heeft €6 aan projectfiches, blanco papier en 30 minuten. Normale labels kosten €2; versierde labels kosten €5. Maak een nuttig plan en vraag de bibliothecaris of het werkt.

Woorden om te gebruiken: plan, ontvanger, middelen, feedback

1 Schrijf de behoefte in één zin.

2 Kies papieren etiketten van €2,- of versierde etiketten van €5; uitleggen.

3 Wijs drie rollen toe.

4 Noem één vraag om achteraf aan de ontvanger te stellen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het deel om te delen

DEC-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Beslis of je een klein deel van een fictief bedrag wilt geven, waarbij je geven eerder als een geplande keuze dan als een regel beschouwt.

Fictief verhaal: Je hebt €10 en drie potten: uitgeven, sparen en delen. Kies een bedrag om te delen; dat mag €0 zijn. Bereken wat overblijft en kies een fictief goed doel dat je zou kunnen helpen.

Woorden om te gebruiken: delen, deel, kiezen, plan

- 1 Je hebt €10 en drie potten. Kies een bedrag voor het aandeel (dit mag €0 zijn).

- 2 Hoeveel blijft er over om samen te besteden en te sparen?

- 3 Kies een fictief doel dat jouw deel zou kunnen helpen.

- 4 Waarom zou geven een keuze moeten zijn, en geen regel?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Laat de gift bij de behoefte passen

DEC-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Kies een cadeau dat past bij wat de ontvanger daadwerkelijk nodig heeft, door er eerst om te vragen.

Fictief verhaal: Behoeften: een klas heeft boeklabels nodig; een schuilplaats heeft dekens nodig; een tuin heeft zaden nodig. Geschenken: geld, labels, dekens, speelgoed, zaden. Koppel elke behoefte aan het nuttigste geschenk en vind het enige dat niet bij elkaar past.

Woorden om te gebruiken: behoefte, laten passen, nuttig, vragen

1 Koppel elke behoefte aan het nuttigste geschenk.

2 Welk cadeau past NIET bij het doosje "dekens nodig"?

3 Waarom kan een ongewenst geschenk nutteloos zijn?

4 Schrijf één vraag die je aan een ontvanger kunt stellen voordat je deze geeft.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vriendelijk en eerlijk

DEC-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Geef op een manier waarbij iedereen betrokken is en breng nooit iemand in verlegenheid, in het besef dat mensen verschillende bedragen kunnen geven.

Fictief verhaal: Op een briefje staat "iedereen brengt €5 mee". Herschrijf het zodat iedereen kan meedoen met tijd, hulp of welk bedrag dan ook, houd het optioneel en privé, en leg uit waarom niemand wordt beoordeeld op hoeveel ze geven.

Woorden om te gebruiken: eerlijk, vriendelijk, privé, meenemen

1 Waarom zou "iedereen €5 meenemen" sommige leerlingen weglaten?

2 Herschrijf het zodat iedereen op welke manier dan ook kan meedoen.

3 Noem één manier om een geschenk privé te houden.

4 Waarom mag niemand worden beoordeeld op hoeveel hij geeft?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Tijd als cadeau

DEC-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Erken tijd en hulp als waardevolle geschenken en plan een eenvoudig, goedgekeurd tijdgeschenk.

Fictief verhaal: Tijdgeschenken: voorlezen aan een jongere klas, een gedeelde ruimte opruimen, een vaardigheid leren. Kies er één, schrijf op aan wie je het eerst moet vragen en plan een cadeau van 20 minuten met elk één taak.

Woorden om te gebruiken: tijd, vrijwilliger, helpen, toestemming

- 1 Noem drie geschenken die tijd kosten, en geen geld.

- 2 Kies er één en schrijf op aan wie je het eerst moet vragen.

- 3 Wat maakt dat een tijdsgeschenk goed verloopt?

- 4 Waarom kan tijd net zo waardevol zijn als geld?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Veel kleine giften

DEC-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Ontdek hoe kleine optionele bijdragen kunnen bijdragen aan een nuttig totaal, met behulp van eenvoudige rekenkunde.

Fictief verhaal: In een fictieve klas van 20 personen kiezen twaalf leerlingen elk voor €1,- en in plaats daarvan geven vier leerlingen tijd. Zoek de geldpool, beslis of €12 een boekenset van €10 dekt, en houd er rekening mee dat elk geschenk een vrije keuze is.

Woorden om te gebruiken: gezamenlijke pot, samen, totaal, keuze

1 Als 12 leerlingen elk €1 geven, wat is dan de pool?

2 Vier andere geven in plaats daarvan tijd. Verandert het geldbedrag?

3 Een boekenset van €10 is het doel - is €12 genoeg?

4 Waarom moet het geven van verblijf een vrije keuze zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Heeft het geholpen?

DEC-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Sluit de cirkel van geven door mensen te bedanken en respectvol te controleren of het geschenk heeft geholpen.

Fictief verhaal: De klas maakte boeklabels voor de leeshoek. Schrijf op wie je moet bedanken en stel een respectvolle vraag om erachter te komen of de labels gemakkelijk te lezen en te gebruiken zijn.

Woorden om te gebruiken: bedankje, respect, resultaat, feedback

1 Wie moet je bedanken na een lescadeau?

2 Schrijf één vraag om erachter te komen of de labels hebben geholpen.

3 Wat is belangrijker: een indrukwekkend cadeau of een nuttig cadeau?

4 Waarom vraag je dit aan de ontvanger en niet alleen aan jezelf?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De vriendelijkheidsmunt

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Uitleggen dat geven vrijwillig is en ook tijd of hulp kan zijn.

Fictief verhaal: Een fictieve klas heeft drie speelmunten en een leeshoek die nieuwe labels nodig heeft. Kinderen mogen een munt, tijd om labels te maken of niets geven. Niemand hoeft een privékeuze uit te leggen.

MUNT

TIJD

HULP

- 1 Noem twee manieren waarop de klas de leeshoek kan helpen.

- 2 Als de klas één van de drie speelmunten geeft, hoeveel blijven er over?

Open de bijbehorende les online

De vriendelijkheidsmunt

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Is een kind dat geen munt geeft minder aardig? Leg uit.

- 4 Wat moet je vragen voordat je iets aan een project geeft?

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Mijn terugblik op december

DEC | TERUGBLIK

Hoe kunnen we doordacht helpen, met geld, tijd of aandacht?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: sparen. Hoe zet je geld opzij voor een toekomstig doel?

Januari

Sparen

THEMA 05 | JAN

Hoe helpen kleine stappen om een spaardoel te bereiken?

Kern: Doelen, gewoonten, noodbuffers en geduld

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

JAN-01 Ontdekken: Maak van een wens een doel	70
JAN-02 Oefenen: De gewoonte, niet het grote bedrag	71
JAN-03 Toepassen: De buffer voor het geval dat	72
JAN-04 Extra: Twee doelen tegelijk	73
JAN-05 Extra: Eerst sparen, dan uitgeven	74
JAN-06 Extra: Houd het apart	75
JAN-07 Extra: Sneller je doel bereiken	76
JAN-08 Extra: Het wachten waard	77
JAN-09 Extra: Vaak een beetje	78

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De spaardoel-race

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Maak van een wens een doel

JAN-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vermeld een bedrag, een bijdrage en een controledatum.

Fictief verhaal: Kunstpakket €24; boekenleggerbenodigdheden €12; tuinzaden €18. Je kunt elke week €3 opzij zetten voor dit fictieve verhaal. Kies een doel en teken de wekelijkse voortgang.

Woorden om te gebruiken: doel, doel, bijdrage, vooruitgang

- 1 Als een kunstpakket €24 kost en je €3 per week spaart, hoeveel weken?

- 2 Als je al €6 heeft, hoeveel weken resteren er dan nog?

- 3 Schrijf een doelzin met bedrag, bijdrage en controledatum.

- 4 Wat als er een week wordt gemist?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De gewoonte, niet het grote bedrag

JAN-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit hoe herhaling een spaarsaldo verandert.

Fictief verhaal: Zet €2 opzij in week 1, 2, 3, 5 en 6. Week 4 wordt overgeslagen. Trek na elke week de saldo op; vergelijk het dan met zes ononderbroken weken.

Woorden om te gebruiken: gewoonte, regelmatig, saldo, pauzeren

1 Vul elk weekeindesaldo in.

2 Totaal in week 6?

3 Hoeveel minder dan een perfect plan van zes weken?

4 Schrijf een herstartzin.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De buffer voor het geval dat

JAN-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Onderscheid een gepland doel van geld dat voor verrassingen wordt bewaard.

Fictief verhaal: Een klasproject heeft €20: €12 voor materialen, €4 voor een doel en €4 als buffer.
Plakband voor een gescheurd presentatiebord kost €3. Laat zien wat overblijft en hoe je de buffer weer kunt aanvullen.

Woorden om te gebruiken: buffer, onverwacht, opnieuw opbouwen, prioriteit

1 Wat blijft er over na €3 tape?

2 Als de klas volgende week €1 aan haar buffer toevoegt, wat houdt ze dan in?

3 Waarom zou een aparte doelenenvelop helpen?

4 Wat als de verrassing in plaats daarvan €6 kost?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Twee doelen tegelijk

JAN-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Plan je besparing voor twee doelen door een wekelijks bedrag te splitsen en vergelijk dit met het sparen van één doel tegelijk.

Fictief verhaal: Doelen: een kunstpakket van €12 en een spel van €8. Je spaart €4 per week. Vergelijk elke week €2 per doel sparen met eerst alle €4 voor het spel sparen. Bereken wanneer je elk doel bereikt.

Woorden om te gebruiken: doel, verdelen, volgorde, weken

- 1 Verdeel €4 als €2 voor elk doel. Hoeveel weken voor het spel van €8? Voor de kunstkit van €12?

- 2 Zet nu eerst alle €4 op het spel. Hoeveel weken voordat het spel klaar is?

- 3 Welke methode beëindigt het spel eerder?

- 4 Wanneer zou splitsen nog steeds de betere keuze kunnen zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Eerst sparen, dan uitgeven

JAN-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Zet het spaarbedrag opzij voordat je de rest uitgeeft, en kijk waarom 'eerst sparen' beter werkt dan 'sparen wat er nog over is'.

Fictief verhaal: Inkomen €6. Bij 'eerst sparen' zet je €2 opzij en geeft je de rest uit. Bij 'eerst uitgeven' geef je €5 uit aan een lekkernij en spaar je wat er overblijft. Vergelijk hoeveel elke methode spaart.

Woorden om te gebruiken: eerst, opzijzetten, uitgeven, over

- 1 Zet vanaf €6 €2 opzij om eerst te sparen. Hoeveel is er nog te besteden?

- 2 Bij spend-first geeft je €5 uit aan een lekkernij. Hoeveel valt er nog te sparen?

- 3 Welke methode heeft meer gespaard?

- 4 Waarom kan "redden wat er nog over is" niets achterlaten?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Houd het apart

JAN-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Houd spaargeld gescheiden en duidelijk gelabeld, zodat het niet per ongeluk wordt uitgegeven.

Fictief verhaal: Je hebt €10 gemengd in één pot. Stop €4 in een gelabeld spaarpotje, dan wordt je verleid door een traktatie van €3. Bepaal uit welke pot het niet mag komen en vertel waarom etiketteren helpt.

Woorden om te gebruiken: apart, veilig, met een label, verleiden

- 1 Je hebt €10 gemengd. Doe €4 in een gelabelde spaarpot. Hoeveel zit er in elke pot?

- 2 Een traktatie van €3 verleidt je: uit welke pot mag deze NIET komen, en waarom?

- 3 Waarom helpt etiketteren?

- 4 Noem één plek om spaargeld gescheiden te houden.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Sneller je doel bereiken

JAN-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk manieren om sneller een doel te bereiken: spaar elke week meer, voeg een eenmalige opwaardering toe of doe een wens.

Fictief verhaal: Doel €12, spaargeld €3 per week. Bereken hoeveel weken het duurt. Test drie aanpassingen: spaar €4 per week, voeg één keer €6 toe of verlaag de wens met €3. Bepaal telkens het nieuwe aantal weken.

Woorden om te gebruiken: sneller, bijdrage, aanvulling, weken

1 €12 voor €3 per week - hoeveel weken?

2 Bespaar in plaats daarvan €4 per week - hoeveel weken?

3 Voeg een opwaardering van €6 toe aan het plan van €3 per week - hoeveel weken nu?

4 Welke hendel past bij iemand die wekelijks weinig reserve heeft?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het wachten waard

JAN-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Bespaar gewicht totdat je zich iets kunt veroorloven, zodat je het niet meteen hoeft te kopen.

Fictief verhaal: Een step kost €15 en je kunt €5 per week sparen. Vergelijk drie weken wachten, totaal €15, met nu haastig kopen voor een fictief totaal van €18. Leg uit wanneer wachten wel en niet past.

Woorden om te gebruiken: wachten, kunnen betalen, geduld, klaar

1 Hoeveel weken kunt je bij €5 per week €15 sparen?

2 Als haasten betekent dat je in totaal €18 moet betalen, hoeveel meer is dat dan?

3 Noem één gevoel waardoor mensen zich haasten.

4 Wanneer is wachten misschien NIET de juiste keuze?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vaak een beetje

JAN-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Zie hoe kleine reguliere bedragen in de loop van de tijd een groot totaal vormen, met behulp van eenvoudige totalen.

Fictief verhaal: Spaar €1 per week. Bereken het totaal na 12 weken, na 12 weken met €2 per week en ongeveer na een heel jaar van 52 weken. Leg uit waarom een klein, regelmatig bedrag beter kan werken dan af en toe een groot bedrag.

Woorden om te gebruiken: klein, regelmatig, bij elkaar optellen, totaal

1 €1 per week gedurende 12 weken - welk totaal?

2 €2 per week gedurende 12 weken?

3 Hoeveel bedraagt ongeveer €1,- per week voor een heel jaar (52 weken)?

4 Waarom is 'weinig en vaak' beter dan wachten om in één keer veel te sparen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De spaardoel-race

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 6-8 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Van een wens een doel maken met een bedrag en herhaalde spaarstappen.

Fictief verhaal: Een fictieve tekenkist kost €24. Goldie kan elke week €4 opzijzetten. Er is in dit verhaal geen rente of prijsverandering.

DOEL €24**ELKE WEEK €4****VOLG HET PAD**

1 Vul het spaarsaldo na week 1, 2 en 3 in.

2 Hoeveel stortingen van €4 zijn nodig voor €24? Laat de laatste week zien.

Open de bijbehorende les online

De spaardoel-race

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Als je een week overslaat, verdwijnt je doel dan? Leg uit wat er met de einddatum gebeurt.

- 4 Wat maakt van een spaarwens een plan?

LAAT JE IDEE ZIEN

Teken je idee hier. Vertel een klasgenoot wat je tekening laat zien.

Mijn terugblik op januari

JAN | TERUGBLIK

Hoe helpen kleine stappen om een spaardoel te bereiken?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: bankieren. Hoe houd je bij welk geld binnenkomt en uitgaat?

Februari

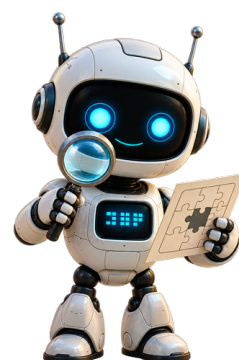
Bankieren

THEMA 06 | FEB

Hoe lees ik een rekening en bescherm ik privégegevens?

Kern: Rekeningen, rekeningafschriften, betalingen en privacy

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

FEB-01 Ontdekken: Een rekening houdt het geld bij	83
FEB-02 Oefenen: Speur in het rekeningafschrift	84
FEB-03 Toepassen: Betaal veilig en houd gegevens privé	85
FEB-04 Extra: Manieren om te betalen	86
FEB-05 Extra: Een rekeningafschrift lezen	87
FEB-06 Extra: Controleer voordat je betaalt	88
FEB-07 Extra: Twee soorten rekeningen	89
FEB-08 Extra: Het nepbericht van de bank	90
FEB-09 Extra: Standaard privé	91

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

In een bankrekening kijken

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Een rekening houdt het geld bij

FEB-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg stortingen, opnames en het saldo na elke transactie uit.

Fictief verhaal: Fictief beginsaldo €20. Stort €8. Betaal €6 in een winkel. Betaal €3 voor een bus. Markeer geld in/uit en update het saldo na elke boeking.

Woorden om te gebruiken: rekening, storting, opname, saldo

- 1 Markeer + voor geld in en – voor geld uit.

- 2 Vul saldi aan na elke transactie.

- 3 Omcirkel het eindsaldo.

- 4 Maakt een kaart een aankoop gratis?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Speur in het rekeningafschrift

FEB-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Controleer een overzicht op rekenkundige en dubbele invoer.

Fictief verhaal: Fictief beginsaldo €15. Cadeau +€5. Boek -€4. Een tweede boekregel -€4. Het eindsaldo is €12. Zijn er twee boeken gekocht of staat dezelfde betaling dubbel? Bereken beide mogelijkheden en bedenk welk bewijs helpt.

Woorden om te gebruiken: rekeningafschrift, transactie, datum, fout

1 Saldo als beide €4-inzendingen echt zijn?

2 Saldo als de tweede een duplicaat is?

3 Welk bewijs zou helpen?

4 Schrijf een rustige vraag om te stellen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Betaal veilig en houd gegevens privé

FEB-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Herken gevoelige betalingsgegevens en veilig hulp zoeken.

Fictief verhaal: Sorteert: "Vertel een vriend je pincode"; "Vraag een vertrouwde volwassene om een betaling te controleren"; "Beide zijden van een betaalkaart fotograferen"; "Controleer het bedrag voordat je tikt." In een apart bericht wordt om een eenmalige code gevraagd. Plan een veilige reactie.

Woorden om te gebruiken: pincode, wachtwoord, privé, controleren via een aparte weg

1 Sorteert vier kaarten.

2 Een bericht vraagt om een eenmalige code: wat doe je?

3 Schrijf twee vragen voordat je een aankoop bevestigt.

4 Noem een vertrouwde volwassene of schoolrol om hulp te vragen, zonder persoonlijke contactgegevens op te geven.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Manieren om te betalen

FEB-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk contant geld, kaartbetalingen en online betalingen en zie dat ze allemaal echt geld uit een zak of rekening halen.

Fictief verhaal: Een boek kost €5. Manieren om te betalen: contant, tapkaart, telefoon, online formulier. Match ze allemaal met de manier waarop het geld beweegt, beslis of ze goedkoper zijn en geef één zorgpunt voor online betalen.

Woorden om te gebruiken: contant geld, betaalkaart, tikken, online

- 1 Een boek kost €5. Is betalen met een kaart goedkoper dan contant betalen?

- 2 Zorg ervoor dat elke methode overeenkomt met de manier waarop het geld beweegt.

- 3 Waarom kan tikken aanvoelen alsof je niets hebt uitgegeven?

- 4 Noem één zorgpunt voor online betalen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een rekeningafschrift lezen

FEB-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Lees de velden van een fictieve verklaring (datum, beschrijving, geld in, geld uit, saldo) en zoek een specifiek item.

Fictief verhaal: Een fictief rekeningafschrift heeft kolommen voor datum, omschrijving, geld in, geld uit en saldo. Zoek de datum van het boek van €4, het saldo na een cadeau van €5 en een rij waarop geld is uitgegeven.

Woorden om te gebruiken: rekeningafschrift, datum, omschrijving, saldo

1 Op welke datum is het boek van €4 gekocht?

2 Wat was het saldo na het geschenk van €5?

3 In welke rij wordt geld uitgegeven?

4 Waarom helpen datums en beschrijvingen je bij het controleren van een afschrift?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Controleer voordat je betaalt

FEB-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Controleer of het rekeningsaldo voldoende is voordat je betaalt, en beslis wat je moet doen als dit niet het geval is.

Fictief verhaal: Rekeningsaldo €7. Artikelen: €3, €5, €9. Bepaal waarvoor je kunt betalen, wat er overblijft na een item van €5, en twee veilige opties als €9 te veel is.

Woorden om te gebruiken: saldo, genoeg, controleren, vooraf

1 Saldo €7. Kunt je betalen voor een artikel van €5? Wat is er nog over?

2 Kunt je betalen voor een artikel van €9? Waarom niet?

3 Zo niet, noem dan twee veilige opties.

4 Waarom het saldo controleren voordat je betaalt?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Twee soorten rekeningen

FEB-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vertel een alledaagse (zicht)rekening van een spaarrekening en bewaar doelgeld op de juiste plek.

Fictief verhaal: Rekeningen: een betaalrekening en een spaarrekening. Je ontvangt €10: €6 om uit te geven en €4 voor een doel. Zet elk bedrag op de juiste rekening en leg uit waarom het geld voor je doel apart blijft.

Woorden om te gebruiken: rekening, actueel, spaargeld, apart

1 Welke rekening is voor dagelijkse uitgaven, en welke voor een doel?

2 Je krijgt €10: €6 om te besteden, €4 voor een doel. Zet ze allemaal op het juiste account.

3 Waarom het doelgeld op een aparte rekening bewaren?

4 Wat kan er gebeuren als het doelgeld op de gewone rekening staat?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het nepbericht van de bank

FEB-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Ontdek een fictief nep-'bank'-bericht waarin om codes of details wordt gevraagd, en reageer veilig door het onafhankelijk te controleren.

Fictief verhaal: Bericht A: “Je account is vergrendeld, stuur nu je code” (met een link). Bericht B: een duidelijke herinnering, geen link, geen codeverzoek. Markeer de waarschuwingssignalen in A en schrijf één veilige stap op om te controleren of een bericht echt is.

Woorden om te gebruiken: nep, bericht, code, controleren via een aparte weg

1 Welk bericht vraagt iets wat een bank nooit per bericht mag vragen?

2 Noem de waarschuwingssignalen in bericht A.

3 Moet je een eenmalige code sturen omdat erom wordt gevraagd? Uitleggen.

4 Schrijf één veilige stap om te controleren of een bericht echt is.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Standaard privé

FEB-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vertel wat een betaling werkelijk nodig heeft en wat privé moet blijven, en leg uit waarom gegevens privé worden gehouden.

Fictief verhaal: Informatiekaartjes: prijs van het voorwerp, pincode, eenmalige code, naam van de winkel en kaartnummer. Deel ze in bij “nodig om te betalen” of “privé houden”. Leg uit waarom een pincode en een eenmalige code privé blijven.

Woorden om te gebruiken: privé, delen, bijhouden, toestemming

- 1 Sortering: artikelprijs, pincode, eenmalige code, naam van de winkel, een kaartnummer.

- 2 Welke van deze heeft een winkel nodig om je een pen te verkopen?

- 3 Waarom een pincode en een eenmalige code privé houden?

- 4 Waarom houdt een bank je gegevens privé?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

In een bankrekening kijken

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stortingen, betalingen en het lopende saldo op een fictieve rekening lezen.

Fictief verhaal: Een fictieve rekening begint met €20. Een cadeau voegt €8 toe. Een boek kost €6. Een busrit kost €3.

START €20

+ €8 CADEAU

- €6 BOEK - €3 BUS

1 Schrijf het saldo na elk van de drie transacties op.

2 Geef bij elke transactie aan: geld ERBIJ of ERAF.

[Open de bijbehorende les online](#)

In een bankrekening kijken

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Een bericht vraagt om een eenmalige code om de rekening te “repareren”. Wat moet de rekeninghouder doen?

- 4 Wat vertelt het saldo je?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Mijn terugblik op februari

FEB | TERUGBLIK

Hoe lees ik een rekening en bescherm ik privégegevens?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: rente. Waardoor kan een spaarsaldo veranderen, behalve door een nieuwe storting?

Maart

Rente

THEMA 07 | MAR

Hoe levert rente een spaarder iets op en kost het een lener geld?

Kern: Spaarrente, leenkosten en samengestelde groei

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

MAR-01 Ontdekken: Rente voor een spaarder	96
MAR-02 Oefenen: Rente voor een lener	97
MAR-03 Toepassen: Groei op groei	98
MAR-04 Extra: Vijf van elke honderd	99
MAR-05 Extra: Hetzelfde percentage, ander startbedrag	100
MAR-06 Extra: Eén jaar of twee?	101
MAR-07 Extra: De kosten veranderen het resultaat	102
MAR-08 Extra: Meer euro's, minder keuzes?	103
MAR-09 Extra: Lees de hele belofte	104

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Interesse heeft twee gezichten; De groei die begint te groeien

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Rente voor een spaarder

MAR-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Beschrijf rente als een bedrag dat een rekening onder de voorwaarden ervan kan toevoegen.

Fictief verhaal: Deze fictieve kaart zegt: begin met €100, verdien een keer 5% na één jaar, doe geen nieuwe stortingen en betaal geen kosten. Zoek het toegevoegde bedrag en het eindsaldo. Vergelijk €20 onder dezelfde regel.

Woorden om te gebruiken: rente, percentage, saldo, looptijd

- 1 Bereken op de genoemde kaart van €100,- een jaarrente.

- 2 Eindsaldo?

- 3 €20 tegen 5% voor één jaar geeft hoeveel rente?

- 4 Wordt 5% voor altijd beloofd? Uitleggen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Rente voor een lener

MAR-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Bereken een eenvoudige totale terugbetaling en besef dat vergoedingen of timing de werkelijke kosten kunnen veranderen.

Fictief verhaal: Kaart 1: €100 lenen en na één jaar €105 terugbetalen, zonder andere kosten. Kaart A: €20 lenen en €22 terugbetalen. Kaart B: €20 lenen en €25 terugbetalen. Vermeld op elke kaart de extra kosten.

Woorden om te gebruiken: lenen, startbedrag, rente, totale terugbetaling

1 Totale terugbetaling voor de kaart van €100?

2 Kosten van lenen op A en B?

3 Wat kost minder als alle andere voorwaarden hetzelfde zijn?

4 Waarom zou een volwassene de volledige overeenkomst nodig hebben, en niet alleen het wekelijkse bedrag?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Groei op groei

MAR-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg compounding uit via twee rondes en onderscheid een soepel model van een echt investeringstraject.

Fictief verhaal: Het fictieve model begint bij €100 en voegt na elke ronde 10% toe. Ronde twee gebruikt het nieuwe saldo uit ronde één. Vergelijk het met een model dat elke ronde €10 toevoegt. Geen van beide modellen voorspelt een echte investering.

Woorden om te gebruiken: samengesteld, rendement, onzekerheid, rekenvoorbeeld

1 Vul de saldi van ronde 1 en ronde 2 in.

2 Waarom is de groei in ronde 2 €11 en niet €10?

3 Vergelijk €121 en €120.

4 Corrigeer de bewering “Het zal elk jaar altijd met 10% groeien.”

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Vijf van elke honderd

MAR-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Bouw 1%, 5% en 10% op uit een honderdraster voordat je een percentage gebruikt om een klein rentebedrag te vinden.

Fictief verhaal: kleur 5 van 100 vierkanten. Op fictieve spaarkaarten vindt je 5% van €100 en 5% van €20. Het tarief is hetzelfde, maar is het eurobedrag hetzelfde?

Woorden om te gebruiken: percentage, honderd, percentage, bedrag

- 1 Kleur 5 vierkantjes van de 100. Welk percentage is gearceerd?

- 2 Wat is 5% in euro's op een fictief saldo van €100,-?

- 3 Als 10% van €20 €2 is, wat is dan 5% van €20?

- 4 Is "5%" hetzelfde als "€5" voor elk startsaldo? Uitleggen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Hetzelfde percentage, ander startbedrag

MAR-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk rentebedragen eerlijk als de aanvangssaldi verschillen, zonder een grotere eurowinst te verwarren met een hogere rente.

Fictief verhaal: Kaart A begint bij €40, kaart B bij €100; beide voegen één keer na één jaar 5% toe, zonder stortingen of kosten. Zoek de toegevoegde euro's en het eindsaldo van elk. Leg uit waarom B meer euro's toevoegt.

Woorden om te gebruiken: beginsaldo, percentage, rentebedrag, vergelijken

- 1 Zoek de rente en het eindsaldo op kaart A.

- 2 Zoek de rente en het eindsaldo op kaart B.

- 3 Welke kaart heeft de grootste eurowinst? Zijn hun tarieven verschillend?

- 4 Een leerling zegt: "B is het betere tarief omdat het meer euro's oplevert." Corrigeer de zin.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Eén jaar of twee?

MAR-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Lees de term van een klaskaart met eenvoudige rente en bereken herhaalde vaste rente zonder stilletjes te vermenigvuldigen.

Fictief verhaal: Een fictieve kaart begint bij €100 en voegt aan het einde van elk van de twee jaar een vast bedrag van €5 toe, altijd berekend op de oorspronkelijke €100. Vul start in, jaar 1 en jaar 2. Dit is enkelvoudige rente, geen jaarlijkse renteopbouw.

Woorden om te gebruiken: looptijd, jaar, enkelvoudige rente, totaal

- 1 Vul de saldi aan begin, einde jaar 1 en einde jaar 2 in.

- 2 Hoeveel rente is er in totaal bijgekomen?

- 3 Komt de tweede €5 uit €100 of €105 onder de regel van deze kaart?

- 4 Waarom moet je de term en de rekenregel lezen voordat je kaarten vergelijkt?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De kosten veranderen het resultaat

MAR-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Onderscheid de verdiende rente van het eindsaldo na een aangegeven vergoeding.

Fictief verhaal: Een fictief saldo van €100 krijgt na een jaar eenmalig €5 rente en betaalt vervolgens een vergoeding van €2. Toon beide wijzigingen in volgorde en vind het eindsaldo en de netto wijziging. Er vinden geen andere transacties plaats.

Woorden om te gebruiken: kosten, brutorente, nettoverandering, eindsaldo

1 Wat is het saldo vlak nadat de rente is bijgeschreven?

2 Wat is het saldo na aftrek van de kosten?

3 Hoeveel hoger dan de start€100 is het eindsaldo?

4 Leg uit waarom 'Ik heb €5 rente verdiend' en 'Mijn saldo €3 is gestegen' beide waar kunnen zijn.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Meer euro's, minder keuzes?

MAR-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg met een concreet fictief mandje uit waarom je met een hoger geldsaldo niet altijd meer dingen koopt als de prijzen ook veranderen.

Fictief verhaal: In jaar 1 heeft een fictieve shopper €100,- en identieke boeken kosten €10,-. In jaar 2 is het saldo €105,- en kosten de boeken €12,-. Vergelijk hoeveel hele boeken je met elk saldo kunt kopen. Dit zijn verzonnen prijzen, geen echte inflatiegegevens.

Woorden om te gebruiken: prijsverandering, koopkracht, saldo, vergelijken

1 Hoeveel boeken van €10 kun je kopen voor €100?

2 Hoeveel boeken van €12 kun je kopen voor €105, en hoeveel is er nog over?

3 Met hoeveel euro is het saldo gestegen?

4 Waarom daalde het aantal hele boeken ondanks het hogere saldo?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Lees de hele belofte

MAR-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stel op bewijs gebaseerde vragen over een renteclaim, waarbij je ontbrekende termijnen, kosten en onzekerheid identificeert voordat je de berekening maakt.

Fictief verhaal: Fictieve poster A: “€100 groeit in één jaar met 5%, zonder kosten.” Fictieve poster B: “Verdien meer! 8%!” Bereken het resultaat van A. Benoem op B de ontbrekende gegevens: startsaldo, looptijd en kosten. Verzin geen eindsaldo.

Woorden om te gebruiken: bewering, bewijs, looptijd, voorwaarden

- 1 Wat is volgens de regels van A 5% van €100 en het eindsaldo?

- 2 Omcirkel de ontbrekende feiten bij B: looptijd, vergoedingen, startsaldo, kleur van de poster.

- 3 Kunt je het exacte eindsaldo van B berekenen op basis van de gegeven informatie? Waarom?

- 4 Schrijf één vraag op die je aan een vertrouwde volwassene zou stellen voordat je een geldclaim accepteert.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Rente heeft twee gezichten

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Benoemen wie rente ontvangt of betaalt en een eenvoudig voorbeeld van 10% uitrekenen.

Fictief verhaal: Twee fictieve kaarten beginnen elk met €100 voor één jaar tegen een afgesproken rente van 10%. Op S ontvangt een spaarder rente. Op B betaalt een lener rente. Er zijn geen kosten of andere transacties.

SPAARDER €100**10% = €10****LENER €100**

1 Hoeveel rente komt er op S bij en wat is het eindsaldo?

2 Hoeveel rente wordt op B betaald en hoeveel wordt in totaal terugbetaald?

Open de bijbehorende les online

Rente heeft twee gezichten

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Vul aan: de spaarder ontvangt rente van de rekeningaanbieder; de lener betaalt rente aan wie?

- 4 Waarom moet je lezen of een kaart over sparen of lenen gaat?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

De groei die zelf gaat groeien

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Groei-op-groei in twee rondes uitleggen zonder de uitkomst als belofte te zien.

Fictief verhaal: Een fictief model begint met €100 en telt na elk van twee rondes 10% erbij. Elke nieuwe ronde gebruikt het nieuwste saldo. Er zijn geen kosten of stortingen.

START €100

RONDE 1 €110

RONDE 2 ?

1 Bereken het saldo na ronde 1 en ronde 2.

2 Waarom is de groei in ronde 2 €11 en niet €10?

Open de bijbehorende les online

De groei die zelf gaat groeien

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Vergelijk met een model dat elke ronde vast €10 toevoegt. Wat is na twee rondes het verschil?

- 4 Volgt een echte belegging altijd zo'n gelijkmatige lijn?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Mijn terugblik op maart

MAR | TERUGBLIK

Hoe levert rente een spaarder iets op en kost het een lener geld?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: beleggen. Hoe verschilt onzekere groei van een vast percentage in een rekenvoorbeeld?

April Beleggen

THEMA 08 | APR

Hoe kunnen mensen nadenken over groei, tijd en risico?

Kern: Bedrijven, fondsen, spreiding, risico en tijd

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

APR-01 Ontdekken: Een klein stukje van een bedrijf	111
APR-02 Oefenen: Eén tuin of meerdere?	112
APR-03 Toepassen: Tijd, risico en kosten	113
APR-04 Extra: Geen rechte lijn	114
APR-05 Extra: Aandelen, fondsen en spaargeld	115
APR-06 Extra: Wat kan er misgaan?	116
APR-07 Extra: Te mooi om waar te zijn	117
APR-08 Extra: Een deel van de winst, of niet	118
APR-09 Extra: Geld dat je kunt missen	119

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Bouw een investeringstuin; Zeker of een gelukkige gok?; Tijd is jouw superkracht; Verzekering: het risico delen

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Een klein stukje van een bedrijf

APR-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg een aandeel uit als een klein eigendomsbelang en maak onderscheid tussen omzet en winst in een vereenvoudigd voorbeeld met één vermelde kostprijs.

Fictief verhaal: Een fictief bedrijf heeft tien gelijke eigendomsfiches. Er worden acht boekenleggers verkocht voor €2 per stuk en er wordt voor €4 aan materiaal gebruikt. Ga ervan uit dat er geen andere kosten zijn voor deze rekenoefening. Bereken de omzet en vereenvoudigde winst. Garandeert een token de eigenaar van een betaling?

Woorden om te gebruiken: bedrijf, delen, verkoopopbrengst, kosten, winst

1 Bereken de omzet.

2 Bereken de winst onder de veronderstelling van deze oefening dat materialen de enige kosten zijn.

3 Verdient één van de tien tokens automatisch €1,20? Leg uit waarom niet.

4 Noem één extra reële kosten of reden waarom de waarde van een bedrijf zou kunnen veranderen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Eén tuin of meerdere?

APR-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg diversificatie uit als het spreiden van de blootstelling, met behoud van de mogelijkheid van verlies.

Fictief verhaal: Fictieve bedrijfskaarten: boeken, fietsen en eten. Gebeurtenis 1: de vraag naar boeken daalt. Gebeurtenis 2: een storm treft alle winkels. Vergelijk een mand met alleen boeken met één met alle drie de soorten. Geen van beide mandjes is gegarandeerd veilig.

Woorden om te gebruiken: fonds, spreiden, sector, risico

- 1 Teken een mand met één bedrijf en een mand met drie bedrijven.

- 2 Welke is meer blootgesteld aan een probleem dat alleen uit boeken bestaat?

- 3 Wat gebeurt er in de storm van alle winkels?

- 4 Correct "Een fonds garandeert veiligheid."

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Tijd, risico en kosten

APR-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stem de tijdshorizon van een fictief doel af op de behoefte aan zekerheid, zonder een financieel product aan te bevelen.

Fictief verhaal: Doel A: een klassenuitje volgende maand. Doel B: een schooltuin over vier jaar. Een fictieve onzekere optie begint met tien speelmunten en kan er 3 bij krijgen, gelijk blijven of 4 verliezen. Bij elke uitkomst kost het één speelmunt. Bereken de eindsaldi en vergelijk de deadline met de behoefte aan zekerheid.

Woorden om te gebruiken: tijdshorizon, verlies, kosten, toegankelijk

- 1 Begin met 10 spelfiches. Bereken het einde na een winst van 3 en een vergoeding van 1.

- 2 Bereken het einde na geen wijziging en een vergoeding van 1.

- 3 Bereken het einde na een verlies van 4 en een vergoeding van 1.

- 4 Welke uitkomst bedreigt de reis van volgende maand? Waarom is tijd alleen geen garantie?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Geen rechte lijn

APR-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat de waarde van een investering in de loop van de tijd kan stijgen en dalen, zodat de groei nooit soepel of beloofd is.

Fictief verhaal: de fictieve waarde van een fonds in zes stappen: €100, €110, €105, €120, €115, €130. Teken de lijn, markeer waar deze viel en zeg of deze hoger eindigt dan hij begon en hoeveel.

Woorden om te gebruiken: waarde, omhoog, omlaag, geduldig

- 1 Teken de zes waarden: 100, 110, 105, 120, 115, 130.

- 2 Tussen welke twee stappen viel het?

- 3 Is het einde hoger of lager dan het begin, en hoeveel?

- 4 Waarom is "het gaat altijd omhoog" verkeerd?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Aandelen, fondsen en spaargeld

APR-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk contant geld, een enkel aandeel en een fonds, en koppel elk daarvan aan een fictieve behoefte zonder een product aan te bevelen.

Fictief verhaal: Mogelijkheden: contant geld, stabiel zonder groei; één aandeel, met grote stijgingen en dalingen; een fonds, een gespreid mandje dat nog steeds kan dalen. Doelen: een buskaartje volgende week, een fiets over drie jaar en geld voor "ooit". Koppel elk doel aan een mogelijkheid.

Woorden om te gebruiken: contant geld, delen, fonds, laten passen

1 Welke holding is het meest stabiel voor het bustarief van volgende week?

2 Welke holding kent de grootste ups en downs?

3 Neemt een fonds de kans op verlies weg?

4 Koppel 'een fiets in drie jaar' aan een holding en zeg waarom.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Wat kan er misgaan?

APR-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Noem de echte risico's van beleggen: waardedaling, een bedrijf dat het moeilijk heeft en het geld op een slecht moment nodig heeft.

Fictief verhaal: Een belegging van €100 krijgt drie “wat als”-vragen: de waarde daalt 20%, het bedrijf heeft een slecht jaar of je moet tijdens de daling verkopen. Bereken de waarde van €80 en bedenk hoe je voorkomt dat je gedwongen wordt tegen een lage prijs te verkopen.

Woorden om te gebruiken: risico, dalen, moeite hebben, moment

1 Een belegging van €100 daalt 20%. Hoeveel is die nu waard?

2 Wat krijg je als je tijdens die dip moet verkopen?

3 Noem één manier om de kans te verkleinen dat je gedwongen wordt laag te verkopen.

4 Waarom is het beleggen van geld dat je volgende week nodig hebt riskant?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Te mooi om waar te zijn

APR-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Ontdek onrealistische beleggingsbeloften en beschouw gegarandeerd hoge rendementen als een waarschuwing.

Fictief verhaal: Aanbiedingen: A "verdubbel je geld tegen vrijdag!", B "gegarandeerd 50% elke maand", C "waarden gaan op en neer, geen garanties". Sorteert ze in waarschuwing en eerlijk, en som de alarmsignalen op in A.

Woorden om te gebruiken: belofte, gegarandeerd, realistisch, waarschuwingssignaal

1 Welk aanbod is eerlijk over onzekerheid?

2 Noem twee rode vlaggen in aanbieding A.

3 Waarom is "gegarandeerd 50% elke maand" niet geloofwaardig?

4 Wat is een veilige eerste stap als je een grote geldbelofte ziet?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een deel van de winst, of niet

APR-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit dat eigenaren alleen een deel van de winst kunnen ontvangen als er winst is en de eigenaren hierover beslissen, zodat rendementen nooit gegarandeerd zijn.

Fictief verhaal: Het boekenleggerbedrijf heeft 10 eigendomsfiches. Winst in jaar 1: €12; winst in jaar 2: €0. Bereken het aandeel per fiche voor elk jaar. Garandeert een fiche elk jaar een betaling?

Woorden om te gebruiken: eigenaar, winst, dividend, beslissen

- 1 De winst voor jaar 1 bedraagt €12, verdeeld over 10 tokens. Als alles wordt gedeeld, hoeveel per token?

- 2 Winst jaar 2 is €0. Hoeveel per token nu?

- 3 Garandeert het bezit van een token een jaarlijkse betaling?

- 4 Waarom zouden eigenaren ervoor kiezen om de winst te herinvesteren in plaats van deze te delen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Geld dat je kunt missen

APR-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Gebruik een eenvoudige checklist om te beslissen of geld met onzekerheid te maken kan krijgen, waarbij de nadruk ligt op tijd, begrip en betaalbaarheid van verliezen.

Fictief verhaal: Drie vragen: Begrijp ik het? Kan ik het jaren laten staan? Zou ik het aankunnen als het viel? Potten: buskaartje, verjaardag €20, "ooit" €50. Bepaal welke pot veilig blijft en welke met onzekerheid te maken kan krijgen.

Woorden om te gebruiken: begrijpen, kunnen betalen, tijd, beslissen

1 Welke pot moet volkomen veilig blijven, en waarom?

2 Laat de 'ooit'-pot van €50 door de drie vragen lopen.

3 Als je iets niet begrijpt, wat moet je dan doen?

4 Waarom is "alleen geld dat ik met rust kan laten" een goede regel?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Bouw een beleggingstuin

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Uitleggen dat spreiden één-bedrijfsrisico kan verkleinen maar risico niet wegneemt.

Fictief verhaal: Een fictieve tuin heeft drie vakken: boeken, fietsen en eten. Een boekenmand heeft drie boekfiches. Een gemengde mand heeft één fiche in elk vak. Een storm kan alle vakken raken.

BOEKEN**FIETSEN****ETEN**

- 1 Teken de boekenmand en de gemengde mand met elk drie fiches.

- 2 De vraag naar boeken daalt. Welke mand heeft meer fiches in het getroffen vak?

Open de bijbehorende les online

Bouw een beleggingstuin

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Een storm treft alle vakken. Is de gemengde mand dan zeker veilig? Leg uit.

- 4 Waarom kan tijd belangrijk zijn bij een risicovolle of veilige plek voor een doel?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Zeker weten of een gelukkige gok?

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Onzekerheid en waarschuwingssignalen herkennen in een belofte van gegarandeerde winst.

Fictief verhaal: Een verzonnen bericht zegt “Stuur nu €10 en krijg vrijdag €20 terug. Gegarandeerd, zonder risico!” Het legt niet uit wat er met het geld gebeurt of wie verantwoordelijk is.

BELOFTE

MISSENDE FEITEN

PAUZE

- 1 Onderstreep twee woorden of zinnen die je moeten laten pauzeren.

- 2 Als een muntworp na betaling van €10 bij kop €20 en bij munt €0 geeft, is de uitkomst dan zeker?

Open de bijbehorende les online

Zeker weten of een gelukkige gok?

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Schrijf twee feiten op die je nodig hebt voordat je een geldbelofte gelooft.

- 4 Wat doe je bij een aanbod dat te mooi klinkt om waar te zijn?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Tijd is jouw superkracht

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Tijd in een fictief groeimodel vergelijken en spreiding en onzekerheid uitleggen.

Fictief verhaal: Twee fictieve mensen leggen elk één keer €100 in. In een gelijkmatig voorbeeld krijgt A twee rondes van 10% en begint B één ronde later, zodat B maar één ronde heeft. Er zijn geen kosten of extra stortingen.

A: €100 + 2 RONDES**B: €100 + 1 RONDE****ALLEEN 10%-MODEL**

1 Bereken A's saldo na ronde 1 en 2.

2 Bereken B's saldo na één ronde. Vergelijk de eindsaldi.

Open de bijbehorende les online

Tijd is jouw superkracht

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Waarom kan één aandeel riskanter zijn dan een fonds dat over veel bedrijven spreidt? Noem nog een reden waarom het 10%-model niet zeker is.

- 4 Waarom kan tijd helpen zonder een vast eindbedrag te beloven?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Verzekeren: het risico delen

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een gedeelde risicopot, claim en eigen risico met fictieve regels uitbeelden.

Fictief verhaal: Tien fictieve mensen leggen elk €2 in een gezamenlijke pot. Eén heeft een gedekte schade van €15. Volgens de lesregel betaalt die persoon de eerste €3 (eigen risico) en de pot de rest.

10 × €2 POT**SCHADE €15****EIGEN RISICO €3**

1 Hoeveel zit er vóór de schade in de pot?

2 Hoeveel betaalt de persoon, hoeveel betaalt de pot en wat blijft in de pot over?

Open de bijbehorende les online

Verzekeren: het risico delen

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Krijgt iedereen die premie betaalt geld terug? Leg uit.

- 4 Welke informatie heb je nodig om een echte polis te beoordelen?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op april

APR | TERUGBLIK

Hoe kunnen mensen nadenken over groei, tijd en risico?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: lenen. Wat controleer je voordat je afsprekt geld terug te betalen?

Mei Lenen

THEMA 09 | MAY

Hoe vergelijk ik lenen met wachten?

Kern: Leningen, schulden, totale terugbetaling en verantwoorde keuzes

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

MAY-01 Ontdekken: Het terug te betalen bedrag telt	130
MAY-02 Oefenen: Kan het plan echt werken?	131
MAY-03 Toepassen: Lenen, sparen of je doel aanpassen?	132
MAY-04 Extra: Lenen heeft een prijs	133
MAY-05 Extra: Waarvoor zou je lenen?	134
MAY-06 Extra: Kleine betalingen, lange looptijd	135
MAY-07 Extra: Als je een betaling mist	136
MAY-08 Extra: Een afspraak tussen vrienden	137
MAY-09 Extra: Goldies checklist: lenen of wachten?	138

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De echte kosten van lenen

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Het terug te betalen bedrag telt

MAY-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk het geleende bedrag met het totale afgeloste bedrag.

Fictief verhaal: Aanbieding A levert nu €12 op en vereist volgende maand €15. Aanbieding B geeft nu €12 en vereist vier wekelijkse betalingen van €4. Vergelijk de totale aflossing met het extra betaalde bedrag.

Woorden om te gebruiken: lening, terugbetalen, leenkosten, kosten

1 Meerprijs A?

2 Totaal B?

3 Extra kosten B?

4 Welke kost minder onder de genoemde voorwaarden en hoeveel?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Kan het plan echt werken?

MAY-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Test of de terugbetalingen passen bij het reeds verwachte geld.

Fictief verhaal: De club ontvangt vier weken lang elke week €5. Er is al €3,- per week nodig voor bevoorrading. Iemand stelt een wekelijkse aflossing van €4 voor. Maak een tabel van vier weken voordat je akkoord gaat.

Woorden om te gebruiken: aflossingsplan, vervaldatum, beschikbaar, tekort

1 Er blijft elke week geld over na de bevoorrading?

2 Elke week een tekort aan aflossing?

3 Totaal tekort over vier weken?

4 Stel een veilige projectwijziging voor.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Lenen, sparen of je doel aanpassen?

MAY-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk tijd, kosten en flexibiliteit voor een fictieve niet-dringende aankoop.

Fictief verhaal: Het bouwpakket kost €12. De club kan €3 per week sparen, aanbieding A van de eerste kaart gebruiken of al beschikbare materialen delen. Vergelijk tijd, totale kosten en wat er voor delen nodig is.

Woorden om te gebruiken: alternatief, wachten, totaal, besluit

1 Weken om te sparen?

2 Extra kosten lenen A?

3 Wat kost of vereist het delen van benodigdheden?

4 Kies voor een project dat morgen nodig is, dan voor een project over twee maanden, en licht toe.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Lenen heeft een prijs

MAY-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat lenen doorgaans extra kost, en dat het extra geld de prijs is die je nu moet betalen om het geld te hebben.

Fictief verhaal: Aanbieding X geeft nu €10 en vraagt volgende maand €12 terug. Een vriend leent €10,- en vraagt slechts €10,- terug. Bereken hoeveel extra elk kost, en zeg waar de extra voor betaalt.

Woorden om te gebruiken: lening, rente, leenkosten, totaal terugbetaald

1 Hoeveel extra betaalt je op Aanbieding X?

2 Wat is het totaalbedrag dat je terugbetaalt op Aanbieding X?

3 De vriend leent €10 en jij betaalt €10 terug - wat kost die lening?

4 Wat moet je altijd vragen voordat je akkoord gaat met lenen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Waarvoor zou je lenen?

MAY-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Bepaal of de reden om te lenen een dringende behoefte is of een wens waarvoor kan worden gespaard.

Fictief verhaal: Twee fictieve kaarten kosten elk €15: een warme jas die nodig is voor de reis van volgende week, en een derde exemplaar van speelgoed dat je al hebt. Bepaal welke reden om te lenen logischer is, en welke gewoon kan wachten.

Woorden om te gebruiken: behoefte, wens, dringend, wachten

1 Welke kaart is nodig?

2 Welke kaart kan wachten?

3 Elke week €5 sparen, hoeveel weken moet je €15 voor het speelgoed bereiken?

4 Wat is een vraag die je jezelf moet stellen voordat je gaat lenen voor een wens die kan wachten?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Kleine betalingen, lange looptijd

MAY-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een kleinere wekelijkse betaling een groter totaal en een veel langere tijd kan verbergen.

Fictief verhaal: Een lening van €20 kan worden terugbetaald als €10 per week gedurende twee weken, of €3 per week gedurende acht weken. Het kleinere wekelijkse bedrag voelt gemakkelijker aan, maar levert over langere tijd meer op. Tel beide plannen op en zoek het verschil.

Woorden om te gebruiken: termijnbetaling, wekelijks, totaal, langer

1 Wat is het totaalbedrag dat wordt terugbetaald onder Plan A?

2 Wat is het totaalbedrag dat wordt terugbetaald onder Plan B?

3 Hoeveel kost Plan B meer dan Plan A?

4 Waarom is "de kleinere wekelijkse betaling" niet altijd de goedkopere keuze?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Als je een betaling mist

MAY-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een gemiste aflossing kosten met zich mee kan brengen, en dat de eerste veilige stap is om dit vroegtijdig aan een vertrouwde volwassene te vertellen in plaats van meer te lenen.

Fictief verhaal: Een plan betaalt €4,- per week terug. Als een week wordt gemist, wordt er een fictieve boete van €3 voor te laat in rekening gebracht, zodat die week nu €7 kost. Bepaal de rustige eerste stap en waarom meer lenen om dit te dekken riskant is.

Woorden om te gebruiken: terugbetaling, gemist, kosten bij te laat betalen, vragen

1 Wat is de normale wekelijkse aflossing?

2 Wat kost de gemiste week 3 in totaal, met een vertragingstoeslag van €3?

3 Waarom kan het riskant zijn om meer geld te lenen om een gemiste betaling te dekken?

4 Wat is de eerste veilige stap die je kunt zetten als je niet op tijd kunt betalen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een afspraak tussen vrienden

MAY-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat lenen tussen mensen werkt op basis van een duidelijke, eerlijke afspraak die wordt opgeschreven en nagekomen.

Fictief verhaal: Penny leent €6 van een vriend. Voordat het geld van eigenaar verandert, spreken ze het bedrag af, de dag waarop het wordt terugbetaald, en schrijven het op. Maak een lijst van wat een eerlijke, vriendschappelijke overeenkomst moet omvatten.

Woorden om te gebruiken: afspraak, bedrag, datum, vertrouwen

- 1 Noem drie dingen die in een eerlijke overeenkomst moeten staan.

- 2 Penny betaalt €6 terug in twee gelijke wekelijkse delen - hoeveel bedraagt elk deel?

- 3 Waarom helpt het opschrijven van de overeenkomst beide vrienden?

- 4 Wat is een vriendelijke manier om je vroegtijdig te melden als je niet op tijd kunt terugbetalen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Goldies checklist: lenen of wachten?

MAY-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Gebruik een checklist met vier vragen om goed te beslissen over lenen, en pas deze toe op één fictief aanbod.

Fictief verhaal: Bij een aanbieding krijg je nu €10,- voor €13,- terug, voor iets waar je in plaats daarvan voor zou kunnen sparen voor €3,- per week gedurende vier weken (€12,-). Voer de aanbieding door middel van vier vragen: nu nodig, op tijd terugbetalen, totale kosten en is er een goedkopere manier?

Woorden om te gebruiken: controlelijst, behoefte, totaal, goedkoper

1 Wat is het totaalbedrag dat je zou terugbetalen op de aanbieding?

2 Wat kost het besparingstraject in totaal en hoe wordt dit uitgewerkt?

3 Op welke checklistvraag faalt het aanbod, en waarom?

4 Welke checklistvraag is volgens je het belangrijkste, en waarom?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De echte kosten van lenen

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: De totale terugbetaling vergelijken met de prijs en extra leenkosten zien.

Fictief verhaal: Een fictief artikel kost €90 als je nu betaalt. Een aanbod zegt “3 makkelijke betalingen van €34.” Een ander zegt “Betaal later €90, zonder genoemde kosten” onder de aannames van deze oefening. Lees bij een echt aanbod altijd alle voorwaarden.

NU €90

 $3 \times €34$

LATER €90*

- 1 Tel de drie betalingen van €34 op. Hoeveel meer is dat dan de prijs van €90?

- 2 Welk aanbod heeft onder de genoemde lesregels het laagste totaal?

[Open de bijbehorende les online](#)

De echte kosten van lenen

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

3 Waarom is “maar €34 per keer” geen volledige vergelijking?

4 Welk getal vergelijk je als eerste bij leenaanbiedingen?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op mei

MAY | TERUGBLIK

Hoe vergelijk ik lenen met wachten?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: belastingen en samenleving. Hoe betalen mensen voor iets dat zij delen?

Juni

Belastingen en samenleving

THEMA 10 | JUN

Hoe kan gezamenlijk geld een gemeenschap ondersteunen?

Kern: Publieke voorzieningen, gezamenlijke budgetten en afwegingen

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

JUN-01 Ontdekken: Wie houdt de straatverlichting aan?	143
JUN-02 Oefenen: De honderd munten van de stad	144
JUN-03 Toepassen: Controleer de bon, stel de vraag	145
JUN-04 Extra: Een beetje van velen	146
JUN-05 Extra: Van ons of van mij?	147
JUN-06 Extra: Je kunt niet alles kopen	148
JUN-07 Extra: Een eerlijke verdeling	149
JUN-08 Extra: Als de gemeente geld tekortkomt	150
JUN-09 Extra: Laat je stem horen	151

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

De uitdaging voor het delen van portemonnees; Uw eerste loonstrook: bruto versus netto

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

Wie houdt de straatverlichting aan?

JUN-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Leg uit dat belastingen helpen betalen voor openbare diensten die door een gemeenschap worden gedeeld.

Fictief verhaal: kaarten tonen straatverlichting, een openbare bibliotheek, een privéspeelgoed, een brandweer en een openbaar park. Welke kunnen gedeelde services zijn? Wie zou er nu of later van kunnen profiteren?

Woorden om te gebruiken: belasting, publieke voorziening, gezamenlijk, gemeenschap

- 1 Omcirkel twee gedeelde services.

- 2 Leg uit waarom één huishouden misschien niet de straatverlichting van de hele stad koopt.

- 3 Is particulier gekocht speelgoed hetzelfde als een openbare bibliotheek?

- 4 Noem een persoon die baat kan hebben bij een bibliotheek, ook al maakt hij er momenteel geen gebruik van.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De honderd munten van de stad

JUN-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Maak een evenwichtige gedeelde begroting en leg een compromis uit.

Fictief verhaal: Een fictieve stad heeft 100 fiches. Minimale behoeften: school 30, wegen 20, veiligheid 20. Opties: bibliotheek 20, park 15, reserve voor overstromingen 15. Kies een plan en reageer vervolgens op een overstroming waarvoor 10 tokens nodig zijn.

Woorden om te gebruiken: gemeentebudget, verdelen, prioriteit, afweging

1 Wat blijft er over na de drie minimumbehoeften?

2 Kunnen bibliotheek + park in het restant passen?

3 Kies een plan van in totaal niet meer dan 100.

4 Zoek na de overstroming 10 fiches zonder de 100 te overschrijden en leg het effect uit.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Controleer de bon, stel de vraag

JUN-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Erken dat bij sommige aankopen belastingen zijn inbegrepen, terwijl je valse aannames over tarieven of vrijstellingen vermijdt.

Fictief verhaal: Bon A: voorwerp €8, fictieve belasting voor de les €2, totaal nog leeg. Bon B: voorwerp €5, fictieve belasting €0, totaal nog leeg. De bedragen zijn bedacht om te rekenen; het zijn geen echte Nederlandse belastingtarieven.

Woorden om te gebruiken: bon, belasting, totaal, regel

1 Bereken elk totaal.

2 Wat is het verschil tussen de artikelprijs en het uiteindelijke totaalbedrag bij ontvangst één?

3 Mag je deze oefening gebruiken om iemand het werkelijke Nederlandse belastingtarief te vertellen? Waarom niet?

4 Schrijf één vraag die een klant kan stellen als de kassabon onduidelijk is.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een beetje van velen

JUN-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat veel kleine gedeelde bijdragen kunnen oplopen tot iets dat geen enkele persoon gemakkelijk alleen zou kunnen kopen.

Fictief verhaal: Tien fictieve families voegen elk €2 toe aan een gedeelde pot. Samen koopt de €20 een bankje in het park dat niemand gemakkelijk alleen zou kunnen kopen. Bepaal het totaal en zeg wie de bank mag gebruiken.

Woorden om te gebruiken: bijdrage, pot, gezamenlijk, totaal, kunnen betalen

1 Tien gezinnen voegen elk €2 toe. Wat is de totale pot?

2 Zou één gezin het bankje van €20 gemakkelijk zelf kunnen kopen?

3 Wie mag de bank gebruiken als deze eenmaal is gekocht?

4 Waarom maakt het delen van de kosten de bank makkelijker betaalbaar?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Van ons of van mij?

JUN-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Maak een onderscheid tussen gedeelde spullen die samen worden betaald en door velen worden gebruikt, en privé-spullen die door één persoon worden betaald en door één persoon worden gebruikt.

Fictief verhaal: Sorteert zes kaarten in gedeeld of privé: een weg, een straatlantaarn, een openbare bibliotheek, je eigen fiets, je eigen snack en je eigen speelgoed. Leg uit waarom een weg gedeeld wordt en een tussendoortje niet. Alle voorbeelden zijn fictieve onderwijsdiscussies, geen echte belastingregels.

Woorden om te gebruiken: gezamenlijk, privé, publiek, eigenaar, gebruiken

- 1 Sorteert de zes kaarten in "gedeeld" en "mijn".

- 2 Waarom wordt een weg doorgaans gedeeld en niet het privé-eigendom van één persoon?

- 3 Noem iets dat in de ene stad gedeeld kan worden, maar in een andere stad privé, en zeg waarom.

- 4 Welke gedeelde dienst waardeert je het meest, en waarom?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Je kunt niet alles kopen

JUN-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Gebruik een beperkt gedeeld fonds om een afweging te maken, kies welke wensen passen en benoem wat er wordt opgegeven.

Fictief verhaal: Een klassenfonds houdt €30 aan. Het verlanglijstje bestaat uit boeken €15, planten €10, bordspellen €12 en een feestje €8 - €45 in totaal. Kies een plan voor €30,- en benoem wat je hebt opgegeven.

Woorden om te gebruiken: budget, wensenlijst, afweging, kiezen, boven het budget

1 Voeg de vier wensen toe. Wat betekenen ze in totaal?

2 Hoeveel bedraagt de volledige lijst boven het fonds van €30?

3 Schrijf een plan dat binnen €30,- past.

4 Welke wens heb je opgegeven, en waarom die?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Een eerlijke verdeling

JUN-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat gedeelde kosten op meer dan één eerlijke manier kunnen worden verdeeld, hetzij in gelijke mate, hetzij op basis van wat elke persoon kan missen.

Fictief verhaal: De gedeelde kosten van €12 onder vier personen kunnen gelijkelijk worden verdeeld op €3 elk, of naar vermogen waarbij twee €4 betalen en twee €2 betalen. Controleer beide nog steeds in totaal €12, en bespreek wat 'eerlijk' kan betekenen.

Woorden om te gebruiken: gedeelde kosten, gelijk deel, eerlijk, draagkracht, verdelen

- 1 Verdeel €12 gelijkelijk over 4 personen. Wat is elk gelijk deel?

- 2 In het draagkrachtplan betalen er twee €4,- en twee €2,-. Tel deze vier bedragen bij elkaar op: bedragen ze nog steeds €12?

- 3 Welke splitsing voelt voor je eerlijker, en waarom?

- 4 Waarom besteden gemeenschappen tijd aan het bespreken van de vraag hoe ze de kosten kunnen delen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Als de gemeente geld tekortkomt

JUN-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Geconfronteerd met een gedeeld fonds dat te klein is voor de behoeften van het jaar en kies ervoor om te bezuinigen, uit te stellen of iets meer op te halen.

Fictief verhaal: In een stadspot zit €20, maar de behoeften van dit jaar (school €10, weg €8, veiligheid €8) bedragen €26. Zoek het tekort en kies of je iets meer wilt verlagen, uitstellen of verhogen.

Woorden om te gebruiken: behoefte, pot, tekort, uitstellen, bijdrage

1 Voeg de drie behoeften toe. Wat is het totaal nodig?

2 De pot bevat €20. Wat is het tekort?

3 Schrijf één plan dat het gat van €6 dicht.

4 Aan wie moet de vraag worden gesteld voordat de gemeente beslist?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Laat je stem horen

JUN-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Oefen goed burgerschap door te pitchen hoe een gedeelde €20 moet worden gebruikt, door te stemmen en een eerlijk resultaat te accepteren.

Fictief verhaal: Drie groepen presenteren elk een stadsplan van €20 met een andere mix van bibliotheek, park, veiligheid en reserve, waarna de klas stemt. Bereid een pitch van één minuut voor en beslis hoe je moet reageren als de stemming een andere kant op gaat.

Woorden om te gebruiken: inwoner, korte presentatie, stemmen, reserve, respect

1 Wat moet er in een goede budgetpitch van één minuut staan?

2 Waarom kan het verstandig zijn om een kleine reserve aan te houden?

3 Hoe kun je het respectvol oneens zijn met een ander plan?

4 Als de stemming tegen je plan ingaat, wat is dan een goede manier om te reageren?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De uitdaging van de gedeelde portemonnee

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een fictief gezamenlijk budget verdelen en afwegingen uitleggen.

Fictief verhaal: Een fictieve stad heeft 100 fiches. Voorgestelde taken: school 40, wegen 30, zorgpost 20 en park 10. Dit zijn verzonnen lesgetallen, geen echte overheidsuitgaven.

SCHOOL 40**WEGEN 30****ZORG 20 + PARK 10**

1 Tel de vier taken op. Is het stadsplan sluitend?

2 Een brugreparatie vraagt 15 extra fiches. Kies waar je uitstelt of vermindert zodat het totaal 100 blijft. Laat je nieuwe plan zien.

Open de bijbehorende les online

De uitdaging van de gedeelde portemonnee

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Noem één dienst die de hele stad kan gebruiken en één moeilijke keuze van je groep.

- 4 Waarom kan een gezamenlijk budget niet elke dienst alles geven wat zij wil?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Je eerste loonstrook: bruto versus netto

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 60 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een vereenvoudigde fictieve loonstrook lezen en bruto van netto onderscheiden.

Fictief verhaal: Een fictief baantje betaalt €12 per uur voor 5 uur. De lesloonstrook laat één vereenvoudigde inhouding van €9 zien. Dit is geen echt belastingtarief of wettelijke loonstrook.

5 × €12 UUR

BRUTO €60

INHOUDING €9

1 Bereken het brutoloon voor vijf uur.

2 Trek de fictieve inhouding van €9 af. Wat is het nettoloon?

Open de bijbehorende les online

Je eerste loonstrook: bruto versus netto

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Label bruto €60, inhouding €9 en netto €51. Noem één gezamenlijke dienst die echte belastingen of premies kunnen helpen betalen, zonder €9 als echte regel te zien.

- 4 Waarom mag je niet aannemen dat de inhouding van €9 voor elke echte werknemer geldt?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op juni

JUN | TERUGBLIK

Hoe kan gezamenlijk geld een gemeenschap ondersteunen?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: digitaal geld. Hoe controleer je een online verzoek om geld?

Juli

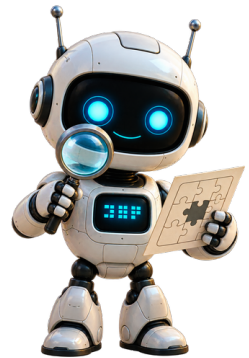
Digitaal geld

THEMA 11 | JUL

Hoe kan ik eerst pauzeren, controleren en beschermen voordat ik tik?

Kern: Oplichting, abonnementen, online winkelen en controleren

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

JUL-01 Ontdekken: De kosten die terugkomen	158
JUL-02 Oefenen: De bon van nog een keer tikken	159
JUL-03 Toepassen: Dringend bericht, rustige controle	160
JUL-04 Extra: Geld dat je niet kunt zien	161
JUL-05 Extra: Het gratis spel dat toch geld kost	162
JUL-06 Extra: Is deze winkel echt?	163
JUL-07 Extra: Houd je geheime code geheim	164
JUL-08 Extra: De echte prijs bij het afrekenen	165
JUL-09 Extra: Bytes veiligheidschecklist	166

WERKBLADEN BIJ DE ONLINE LESSEN

Stop het aftellen van de zwendel; De buitdoosval; Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

De kosten die terugkomen

JUL-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Onderscheid eenmalige van terugkerende kosten.

Fictief verhaal: App A kost eenmalig €6. App B kost vandaag €0, daarna €4 aan het einde van elk van de volgende drie maanden. Vergelijk de volledige kosten over de aangegeven periode en markeer de verlengingsdata.

Woorden om te gebruiken: abonnement, verlenging, maandelijks, opzeggen

1 Totaal A?

2 Totaal B over de drie in rekening gebrachte maanden?

3 Wat kost in die periode meer en hoeveel?

4 Wat moet worden gecontroleerd voordat akkoord wordt gegaan met B?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De bon van nog een keer tikken

JUL-02 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Controleer het totaal van een in-app-aankoop en identificeer bevestigingsschermen.

Fictief verhaal: een fictief spel biedt 100 edelstenen voor €3, een outfit voor €4 en een bonuspakket voor €2. In het winkelmandje staat €9. Je hebt een fictieve limiet van €6. Verwijder indien mogelijk één item en controleer het nieuwe totaal voordat je bevestigt.

Woorden om te gebruiken: aankoop in een app, bon, totaal, toestemming

1 Verifieer €3+€4+€2.

2 Verwijder één artikel om het totaal op of onder €6 te houden.

3 Als de outfit wordt verwijderd, wat is dan het nieuwe totaal?

4 Maakt een “bevestigen”-tik de betaling automatisch ongedaan?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Dringend bericht, rustige controle

JUL-03 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Ontdek druktactieken en verifieer deze onafhankelijk.

Fictief verhaal: "Je Hero Club-account sluit over 10 minuten. Tik op deze link en voer je code in." Dit is uitgevonden, heeft geen werkende link en gebruikt geen echt merk. Zoek de druk, de koppeling en het codeverzoek en beschrijf vervolgens een onafhankelijke controle.

Woorden om te gebruiken: oplichting, dringend, link, controleren via een aparte weg

1 Onderstreep drie waarschuwingssignalen.

2 Moet Byte op de meegeleverde link klikken?

3 Hoe kan Byte een echt account controleren zonder de link in het bericht?

4 Wat moet Byte een vertrouwde volwassene vertellen?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Geld dat je niet kunt zien

JUL-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat geld dat van een kaart of telefoon wordt getapt, hetzelfde echte geld is als een munt en nog steeds opraakt.

Fictief verhaal: Op een kaart zit €10. Een tik van €3 voor een snack en een tik van €4 voor een spelitem zijn net zo echt als munten. Zoek uit wat er nog over is en noem één gewoonte die onzichtbare uitgaven in het oog houdt.

Woorden om te gebruiken: tikken, saldo, onzichtbaar, echt

- 1 Op de kaart zit €10. Hoeveel blijft er over na het tikken van €3 voor een tussendoortje en €4 voor een spelitem?

- 2 Is het geld dat je hebt getapt minder echt dan een muntstuk?

- 3 Wat gebeurt er als er nog maar €2 over is en je tikt om de snack van €3 te kopen?

- 4 Noem één gewoonte waarmee je onzichtbare uitgaven kunt bijhouden.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Het gratis spel dat toch geld kost

JUL-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een gratis game nog steeds echt geld kan kosten door kleine in-app extra's die optellen.

Fictief verhaal: Een gratis spel lokt gedurende een week kleine extraatjes uit: €1, dan €2, dan €2. Tel bij elkaar op wat de 'gratis' week werkelijk heeft gekost en stel een regel in voor de volgende kleine tik.

Woorden om te gebruiken: gratis, extra, bij elkaar optellen, pauzeren

1 Voeg de extra's van de week toe: €1 + €2 + €2. Wat is het totaal?

2 Waarom was het misleidend om het spel 'gratis' te noemen?

3 Hoe kan een enkele tik van €1 klein aanvoelen en er toch toe doen?

4 Schrijf de regel op die je moet gebruiken voordat je een extra koopt.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Is deze winkel echt?

JUL-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Controleer of een online verkoper betrouwbaar is voordat je iets koopt.

Fictief verhaal: Een fictieve site verkoopt speelgoed veel te goedkoop, geeft geen contactgegevens, toont een vreemd adres en vraagt om "betaald te worden met een code". Ontdek drie waarschuwingssignalen en noem één veilige controle voordat je koopt.

Woorden om te gebruiken: verkoper, waarschuwingssignaal, contactgegevens, controleren

- 1** Noem drie waarschuwingssignalen op de fictieve site.

- 2** Speelgoed dat normaal €20 kost, wordt getoond voor €4. Waarom kan een zeer lage prijs een lokmiddel zijn?

- 3** Noem één veilige controle die je moet doen voordat je een aankoop doet.

- 4** Waarom is betalen "door een code te sturen" naar een vreemde riskant?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Houd je geheime code geheim

JUL-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een pincode, wachtwoord of eenmalige code nooit wordt gedeeld, ook niet als er in een bericht vriendelijk of dringend om wordt gevraagd.

Fictief verhaal: een fictief bericht zegt: "Om te bevestigen dat jij het bent, antwoord je met de 6-cijferige code die we zojuist hebben verzonden." Bepaal waar het echt om gaat, en waarom een eenmalige code voor iedereen geheim blijft.

Woorden om te gebruiken: code, geheim, eenmalig, privé

1 Wat probeert de boodschap werkelijk over te brengen?

2 Moet Byte ooit antwoorden met een eenmalige code?

3 Voor wie moet een geheime code geheim blijven?

4 Schrijf het veilige antwoord van Byte.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De echte prijs bij het afrekenen

JUL-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat de stickerprijs niet altijd de uiteindelijke prijs is, omdat verzendkosten en kosten het totaal veranderen.

Fictief verhaal: Winkel A toont speelgoed voor €8, voegt vervolgens €3 verzendkosten en €1 kosten toe. Winkel B toont hetzelfde speelgoed voor €10,- met gratis verzending en geen kosten. Tel ze op en zeg welke echt goedkoper is.

Woorden om te gebruiken: prijs op het kaartje, verzendkosten, kosten, totaal

- 1 Winkel A toont €8, voegt vervolgens €3 verzendkosten en €1 kosten toe - wat is het echte totaal?

- 2 Winkel B toont €10,- met gratis verzending en geen kosten - wat is het totaal?

- 3 Welke winkel is in totaal goedkoper, en hoeveel?

- 4 Waarom kan het vergelijken van alleen de stickerprijs je misleiden?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Bytes veiligheidschecklist

JUL-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Gebruik één rustige checklist van vijf punten om elke situatie op het gebied van digitaal geld veilig af te handelen.

Fictief verhaal: Controleer twee fictieve situaties met vijf stappen: pauzeer, controleer de verkoper, tel alle kosten op, deel nooit codes en vraag een volwassene. Situaties: een rekeningbericht met "tik binnen 5 minuten" en een koopjessite die betaling met een code vraagt.

Woorden om te gebruiken: controlelijst, pauzeren, verkoper, code, vragen

1 Welk checklistpunt geeft het beste situatie (a) weer, het bericht 'sluit over 5 minuten'?

2 Welk punt komt het beste naar voren in situatie (b), de koopjessite die betaling per code wil?

3 Waarom is "het kent mijn naam" geen bewijs dat een bericht veilig is?

4 Welk checklistpunt is volgens je het belangrijkste, en waarom?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Stop het aftellen van de oplichter

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een dringend geldbericht rustig controleren via een aparte, vertrouwde weg.

Fictief verhaal: Een verzonnen bericht zegt: “Je rekening sluit over 10 minuten. Tik op deze link en stuur je eenmalige code.” De afzendernaam lijkt bekend, maar niemand heeft hem gecontroleerd.

STOP

CONTROLEER

VRAAG HULP

- 1 Onderstreep twee signalen van druk of gevaar in het bericht.

- 2 Moet je op de link tikken of de code delen? Leg uit.

Open de bijbehorende les online

Stop het aftellen van de oplichter

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Schrijf een veilige manier op om de bewering te controleren zonder het bericht te gebruiken.

- 4 Wat is de eerste veilige stap als een geldbericht dringend voelt?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

De loot box-val

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 9-12 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: De echte kosten en druktrucs in een fictief spelaanbod vinden.

Fictief verhaal: Een verzonnen spel is gratis om te openen. Het biedt verrassingsdozen voor €4,99 per stuk en zegt “Nog 02:00!” De inhoud is onbekend.

GRATIS OPENEN

€4,99 PER STUK

DRUK DOOR TIJD

1 Wat kosten drie dozen? Laat de vermenigvuldiging zien.

2 Betekent “gratis spel” dat de dozen gratis zijn? Leg uit.

Open de bijbehorende les online

De loot box-val

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Noem de druktruc en schrijf een veilige stap op waarbij je eerst vraagt.

- 4 Weet je vóór aankoop welke beloning in een verrassingsdoos zit?

LAAT JE IDEE ZIEN

Noteer de feiten, je denkstappen en het antwoord dat je kunt uitleggen.

FEIT / GEGEVEN	MIJN STAP	WAT HET LAAT ZIEN

Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

ONLINE WERKBLAD | LEEFTIJD 13-15 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Een geldverzoek apart controleren, ook als geluid of video vertrouwd lijkt.

Fictief verhaal: Een fictief spraakbericht klinkt precies als een ouder en zegt “Stuur nu €50; ik kan niet bellen.” De stem kan gekloond zijn. Er worden geen echte opnames of gezinsgegevens gebruikt.

BEKENDE STEM

DRINGEND €50

APARTE CHECK

- 1 Noem twee redenen waarom het bericht geen bewijs van identiteit is.

- 2 Schrijf de eerste twee veilige stappen op zonder via het bericht te antwoorden.

Open de bijbehorende les online

Echt of AI? Geldveiligheid in het AI-tijdperk

ONLINE WERKBLAD | DENK, LEG UIT, CONTROLEER

Gebruik hetzelfde fictieve verhaal van de vorige pagina.

- 3 Bewijzen een nette video of foutloze tekst op zichzelf dat een verzoek echt is? Leg uit.

- 4 Wat is belangrijker dan bepalen of een filmpje “eruitziet als AI”?

LAAT JE IDEE ZIEN

Controleer de bewering voordat je kiest. Gebruik de feiten uit het verhaal en noteer welke informatie nog ontbreekt.

BEWERING OF AANNAME	BEWIJS / CONTROLE	MIJN BESLUIT

Mijn terugblik op juli

JUL | TERUGBLIK

Hoe kan ik eerst pauzeren, controleren en beschermen voordat ik tik?

- 1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

- 2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

- 3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: het eindproject. Hoe combineer je plannen, rekenen en veiligheid?

Augustus

Geldhelden-eindproject

THEMA 12 | AUG

Kan ik een volledige geldkeuze plannen, aanpassen en uitleggen?

Kern: Een praktisch geldsysteem plannen, aanpassen, uitleggen en presenteren

Drie kernlessen, daarna kies je extra oefening. De online werkbladen vermelden hun eigen leeftijdsgroep.

JOUW HOOFDSTUK

AUG-01 Ontdekken: Plan de leeshoek	176
AUG-02 Oefenen: Pas het plan aan en houd de cijfers kloppend	177
AUG-03 Toepassen: Presenteer je keuze	179
AUG-04 Extra: Verdien door te helpen	181
AUG-05 Extra: Eerst nodig, dan mooi	182
AUG-06 Extra: De buffer die hielp	183
AUG-07 Extra: Deel het goede	184
AUG-08 Extra: Lenen of wachten?	185
AUG-09 Extra: De veilige klik	186

Voordat we beginnen: wat weet ik al over de vraag van deze maand?

De leeshoekmissie

AUGUSTUS | GEZAMENLIJK VERHAAL

De helden hebben €20 voor een leeshoek in de buurt. Repareer de bank voor €8 en koop een waterdichte hoes voor €8. Reserveer €4 als buffer. Gebruik die €4 voor materiaal voor boekenleggers nadat er acht bestellingen zijn geplaatst. Verkoop alle acht boekenleggers voor €2 per stuk; dat levert €16 op. Koop zes tweedehands boeken voor €2 per stuk, dus voor €12. Met de laatste €4 vul je de buffer weer aan. De winst op boekenleggers is een andere berekening dan het saldo van het hele project. Later kost een onverwachte reparatie €2. Alle bedragen zijn fictief.

GEBEURTENIS	GELD IN	GELD UIT	SALDO
Startbedrag voor het project	€20		
Reparatie van de bank		€8	
Waterdichte hoes		€8	
Materiaal voor boekenleggers		€4	
Acht boekenleggers verkocht	€16		
Zes tweedehands boeken		€12	
Extra reparatie		€2	

Vul het saldo na elke stap in. Een gereserveerde buffer is een plan; pas wanneer je het geld gebruikt, is het een uitgave.

Gebruik dit gezamenlijke verhaal voor de activiteiten van augustus. Sommige extra lessen behandelen andere keuzes; gebruik steeds de gegevens op de betreffende pagina.

Plan de leeshoek

AUG-01 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Stel een startplan van €20 op en leg de prioriteiten uit.

Fictief verhaal: Het project heeft €20. Reparatie van de bank kost €8, een waterdichte hoes €8 en een buffer voor onverwachte kosten €4. Een glanzend bord is leuk, maar niet nodig voor de veiligheid. Leg je eerste plan uit.

Woorden om te gebruiken: prioriteit, budget, buffer, totaal

1 Vullen: reparatie __, deksel __, buffer __, totaal __.

2 Waarom kan het bord wachten?

3 Wat is een gratis hulpbron die het team zou kunnen hergebruiken?

4 Noem de rol van elke held: Penny vraagt, Cash bouwt, Tally telt, Byte controleert digitale claims, Goldie helpt reflecteren.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Pas het plan aan en houd de cijfers kloppend

AUG-02 | 1/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Registreer nauwkeurig de omzet, kosten en het eindsaldo van het project.

Fictief verhaal: Het project begon met €20 en betaalde €8 voor de reparatie en €8 voor de hoes. De resterende €4 was gereserveerd als buffer. Na bestellingen werd die gebruikt voor boekenleggermateriaal. Acht boekenleggers worden verkocht voor €2 per stuk. Zes tweedehands boeken kosten €2 per stuk. Bereken apart de boekenleggerwinst en het saldo van het hele project. Tel de gereserveerde buffer niet nog eens als uitgave. Voeg daarna €2 extra reparatie toe.

Woorden om te gebruiken: verkoopopbrengst, kosten, winst, saldo

1 Verkopen bookmarks?

2 Winst markeren onder de aangegeven leveringskosten?

3 Totaal ontvangen projectgeld na verkoop?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Pas het plan aan en houd de cijfers kloppend

AUG-02 | 2/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Registreer nauwkeurig de omzet, kosten en het eindsaldo van het project.

Fictief verhaal: Het project begon met €20 en betaalde €8 voor de reparatie en €8 voor de hoes. De resterende €4 was gereserveerd als buffer. Na bestellingen werd die gebruikt voor boekenleggermateriaal. Acht boekenleggers worden verkocht voor €2 per stuk. Zes tweedehands boeken kosten €2 per stuk. Bereken apart de boekenleggerwinst en het saldo van het hele project. Tel de gereserveerde buffer niet nog eens als uitgave. Voeg daarna €2 extra reparatie toe.

Woorden om te gebruiken: verkoopprijs, kosten, winst, saldo

4 Totaal uitgegeven vóór de extra reparatie?

5 Saldo voor en na €2 extra reparatie?

6 Wat gebeurde er met de oorspronkelijke buffer van €4 toen er voorraden werden gekocht, en hoe kan deze worden bijgevuld?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Presenteer je keuze

AUG-03 | 1/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Communiceer een uitgebalanceerd plan, één aanpassing en een veiligheidscheck.

Fictief verhaal: Leg in één minuut uit wat de leeshoek nodig had, waar het startbedrag van €20 heen ging, hoe het plan veranderde en wat overbleef. Eindig met een veilige reactie op een fictief “doneer nu”-bericht en één verbetering voor de volgende keer.

Woorden om te gebruiken: bewijs, uitleggen, terugkijken, verbeteren

1 Welk probleem heb je opgelost?

2 Waar is de €20 gebleven?

3 Wat is er veranderd na de boekenleggerverkoop en boekaankoop?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Presenteer je keuze

AUG-03 | 2/2 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Communiceer een uitgebalanceerd plan, één aanpassing en een veiligheidscheck.

Fictief verhaal: Leg in één minuut uit wat de leeshoek nodig had, waar het startbedrag van €20 heen ging, hoe het plan veranderde en wat overbleef. Eindig met een veilige reactie op een fictief “doneer nu”-bericht en één verbetering voor de volgende keer.

Woorden om te gebruiken: bewijs, uitleggen, terugkijken, verbeteren

4 Welke verrassing heb je meegemaakt?

5 Hoe zou je een verdacht 'doneer nu'-bericht verifiëren?

6 Wat zou je de volgende keer verbeteren?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Verdien door te helpen

AUG-04 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat de hoek geld verdiende door iets te maken waar mensen naar verlangden en waarvoor ze graag betaalden, en niet door het van iemand af te pakken.

Fictief verhaal: Het team maakt acht boekenleggers. Materiaal kost €4; elke boekenlegger wordt voor €2 verkocht. Bereken de verkoopopbrengst en boekenleggerwinst. Leg uit hoe de leeshoek dit geld verdient door mensen iets nuttigs te bieden.

Woorden om te gebruiken: verdienen, waarde, verkoopopbrengst, winst

1 Wat is de totale omzet van 8 boekenleggers à €2 per stuk?

2 Wat is de boekenleggerwinst na €4 aan verbruiksartikelen?

3 Waarom heeft de hoek dit geld 'verdiend' in plaats van het alleen maar te ontvangen?

4 Noem nog een andere nuttige manier waarop het team de hoekschop kan verdienen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Eerst nodig, dan mooi

AUG-05 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Sorteert een bestedingskeuze in een behoefte en een wens, en laat zien waarom eerst in de behoefte wordt voorzien en niet in de leuk maar niet noodzakelijk.

Fictief verhaal: De waterdichte hoes van €8 beschermt de hoek; een glimmend bord van €6 ziet er alleen maar mooi uit. Bepaal, met veiligheid voorop, wat eerst komt en hoe een bord later alsnog kan arriveren.

Woorden om te gebruiken: behoefte, wens, prioriteit, keuze

1 Wat is een behoefte en wat een wens: het €8-kaartje of het €6-bordje?

2 Waarom moet de hoes op de eerste plaats komen?

3 Als er nog maar €6 over was, zou je dan het €8-omslagdoekje of het €6-bordje kopen - en wat zou je doen?

4 Noem één eerlijke manier waarop het team later alsnog een teken zou kunnen krijgen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De buffer die hielp

AUG-06 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een klein bedrag dat met opzet wordt gespaard ervoor zorgt dat een plan een verrassing overleeft zonder te breken.

Fictief verhaal: een buffer van €4,- voor het geval dat, wordt geconfronteerd met een verrassende scheurreparatie van €2. Ontdek wat er nog over is en leg uit wat er mis had kunnen gaan zonder enige buffer.

Woorden om te gebruiken: buffer, sparen, verrassing, veilig

1 Hoeveel bedraagt de buffer voor onverwachte kosten?

2 Een verrassende crack heeft een reparatie van €2 nodig. Wat is het saldo na betaling uit de buffer?

3 Wat had er kunnen gebeuren als er geen buffer was geweest?

4 Waarom zou elk plan een kleine buffer moeten aanhouden?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Deel het goede

AUG-07 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Laat zien dat een team genereus kan geven en toch een veilig budget kan behouden wanneer het geven gepland is.

Fictief verhaal: Van de €16 aan boekenleggerverkoop koopt het team zes gebruikte boeken voor €2 per stuk om met iedereen te delen, waarbij €4 overblijft als bijgevoelde buffer. Vind de boekkosten en het saldo, en laat zien hoe geven en een veilig budget beide passen.

Woorden om te gebruiken: delen, geven, budget, buffer

1 Wat kosten 6 gebruikte boeken à €2 per stuk?

2 Wat is het saldo na aankoop van de boeken, uitgaande van de €16 aan omzet?

3 Waarom helpt het delen van de boeken de hele gemeenschap, en niet slechts één persoon?

4 Hoe kunnen 'we gaven' en 'we hielden een veilig budget' hier beide waar zijn?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Lenen of wachten?

AUG-08 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Vergelijk nu kopen met geleend geld versus wachten en sparen, en zie welke extra kosten lenen met zich mee kan brengen.

Fictief verhaal: Een buurman biedt nu €6 voor een vloerkleed, later terugbetaald als €8; Of het team kan wachten en tweemaal €4 sparen, zonder extra kosten. Vind de leenkosten en kies voor een leuk, maar niet urgent vloerkleed.

Woorden om te gebruiken: lenen, terugbetalen, kosten, wachten

- 1 Als het team €6 leent en €8 terugbetaalt, wat is dan het totaal terugbetaalde bedrag?

- 2 Wat zijn de extra kosten van lenen?

- 3 Als ze wachten en sparen, wat kost het vloerkleed van €6 hen dan?

- 4 Zou je lenen of wachten voor een mooi maar niet urgent vloerkleed - en waarom?

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

De veilige klik

AUG-09 | 45 MIN

Naam: _____ Datum: _____

Ik leer: Ontdek de waarschuwingssignalen in het gehaaste 'doneer nu'-bericht en kies een veilige, gecontroleerde manier om echte donaties te accepteren.

Fictief verhaal: Er verschijnt een bericht: "Doneer nu aan de leeshoek - tik binnen 5 minuten op deze link!" Zoek twee waarschuwingssignalen, kies een veilige manier om echte donaties te accepteren en noem één geldidee dat je nu kunt uitleggen.

Woorden om te gebruiken: dringend, link, controleren, veilig

- 1 Noem twee waarschuwingssignalen in het bericht "doneer nu".

- 2 Moet het team op de link tikken - ja of nee?

- 3 Wat is een veilige manier om echte donaties te accepteren?

- 4 Schrijf één ding over geld dat je nu met trots kunt uitleggen.

Laat je denkstappen zien met woorden, pijlen, tekeningen of getallen.

Mijn terugblik op augustus

AUG | TERUGBLIK

Kan ik een volledige geldkeuze plannen, aanpassen en uitleggen?

1 Een idee dat ik nu in mijn eigen woorden kan uitleggen:

2 Een voorbeeld of berekening dat mijn uitleg ondersteunt:

3 Een vraag die ik nog heb, of iets dat ik wil oefenen:

MIJN VOLGENDE STAP

Ik kan het zelf uitleggen / Ik kan het met hulp uitleggen / Ik wil meer oefenen. Omcirkel één antwoord en vertel wat je zou helpen.

Hierna: blijf oefenen. Welke gewoonte gebruik je bij je volgende fictieve geldopdracht?

Mijn geldwoorden

NASLAG | LEG HET IN JE EIGEN WOORDEN UIT

Verdielen	Geld ontvangen voor afgesproken betaald werk, een product of een dienst.
Prijs	Het bedrag dat voor een product of dienst wordt gevraagd.
Waarde	Hoe nuttig of belangrijk iets in een bepaalde situatie is.
Budget	Een plan voor geld dat binnenkomt en de taken die je het geeft.
Saldo	Het bedrag dat overblijft na de genoteerde inkomsten en uitgaven.
Buffer	Geld dat je apart houdt voor onverwachte kosten.
Rente	Geld dat je volgens afgesproken voorwaarden betaalt voor lenen of ontvangt voor sparen.
Belegging	Geld in iets steken dat opbrengst kan opleveren, maar ook verlies kan geven.
Risico	De mogelijkheid dat een uitkomst anders is dan je had gehoopt.
Lening	Geld dat je leent met de afspraak het terug te betalen.
Belasting	Een verplichte bijdrage volgens regels, waarmee publieke voorzieningen kunnen worden betaald.
Controleren	Een bewering controleren via een aparte, betrouwbare weg.

Kies twee woorden en leg ze uit met een fictief verhaal uit een van je lessen.

Speelgeld voor onze klas

UITKNIPBLAD | GEEN ECHT GELD

Kopieer deze pagina zo vaak als nodig. Knip met hulp van je leerkracht. Dit zijn speelmunten met tekst, geen afbeeldingen van echte munten of biljetten.

SPEELGELD

€10

SPEELGELD

€5

SPEELGELD

€2

SPEELGELD

€2

SPEELGELD

€1

SPEELGELD

€1

SPEELGELD

50c

SPEELGELD

50c

SPEELGELD

20c

SPEELGELD

20c

SPEELGELD

10c

SPEELGELD

5c

Maak hetzelfde bedrag op verschillende manieren. Controleer het totaal voordat je betaalt.

Mijn projectplan

HERBRUIKBAAR | FICTIEVE BEDRAGEN

Project / doel:

GELD DAT BINNENKOMT	BEDRAG	TAAK / KOSTEN	BEDRAG

1 Passen de taken binnen het beschikbare bedrag? Laat je controle zien.

2 Wat kan er veranderen en hoe kun je het plan aanpassen?

Mijn presentatieplan

EINDPROJECT | LEG JE KEUZE UIT

1 Ons probleem en de feiten die we gebruikten:

2 Ons plan, onze berekeningen en een keuze die we maakten:

3 Een verrassing, hoe we ons plan aanpasten en ons eindsaldo:

4 Een veiligheidscontrole en een verbetering voor de volgende keer:

Feedback van een klasgenoot: één duidelijke berekening, één duidelijke reden en één nuttige vraag.

Mijn geldjaar, in mijn eigen woorden

TERUGBLIK OP HET JAAR

1 Een geldidee dat ik nu beter begrijp:

2 Een pagina die laat zien wat ik heb geleerd, en waarom ik die koos:

3 Een gewoonte die ik zou gebruiken bij een fictieve geldopdracht:

4 Iets dat ik hierna wil leren:

Elke doordachte vraag is een stap vooruit.

